

طراحی حروف فارسی در دانشگاه

■ قضاوت درس خوشنویسی و طراحی حروف
■ عبدالرضا چارئی، عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد
■ محسن سلیمانی، مدرس مدعو مؤسسه آموزش عالی دانشگاه سوره

Farsi Letter design on campus

Abdolreza Chareie/Mohsen Soleymani

چکیده :

خوشنویسی و طراحی حروف از دروس تئوری و کارگاهی کارشناسی پیوسته و ناپیوسته رشته ارتباط تصویری (گرافیک) در دانشگاه های هنری ایران می باشد که طی چهار ترم متوالی و در هر ترم دو واحد، یک واحد درس به صورت نظری، یک واحد از طریق پروژه عملی، طرح درس برای شانزده جلسه چهار ساعته ارائه می شود. موضوعی که در این بخش مورد بحث قرار می گیرد، آخرین واحد خوشنویسی و طراحی حروف ۴ می باشد که بر اساس طرح درس دانشجویان موظف می شوند ضمن توجه به ایده های شخصی خود، مقررات و قوانین اتود و طراحی اولیه را که استاد در ابتدای درس توضیح می دهد، رعایت نموده و نتیجه حاصله طراحی حروف الفبای فارسی و انگلیسی که با یک نام و مربوط به یک خانواده می شود را طراحی نموده و در یک مجلد مرقع همراه با گزارش مولتی مدیا ارائه نماید.

مقدمه :

در یک نگاه مختصر، تفاوت هایی در ارائه طرح درس «خط در گرافیک» وجود دارد

دانشگاه گرافیک به وسعت ایران

فصلنامه گرافیک و چاپ با حضور در دانشگاه های گرافیک تلاش و فعالیت های اساتید سراسر ایران را به گوش دیگران می رساند و دانشگاهی به وسعت ایران ایجاد می کند.

آموزش های اساتید خوب کشور نبایستی تنها در اختیار هنرجویان محدود یک یا دو دانشگاه قرار گیرد. تلاش اساتید برای ارائه یک ترم پربار آنقدر انرژی و توان می برد که باید تمامی هنرجویان و علاقه مندان از آن بهره ببرند چه آنها که خود دانشجوی گرافیک هستند و چه کسانی که امکان تحصیلات کلاسیک برایشان مهیا نشده است.

گروه پژوهشی عفراوی ضمن قدردانی از اساتیدی که برای ارائه کاربردی و بهتر آموزه های یک ترم دانشگاهی، تلاش مضاعف می کنند، شیوه های آموزشی آنها را در اختیار دانشجویان و اساتید دیگر قرار می دهد تا ضمن ثبت این شیوه به عنوان روش تدریس، بتوان به تدوین شیوه آموزش گرافیک در کشور کمک نمود.

اکنون شاهد نخستین تلاش ها برای رسیدن به این هدف هستید. از اساتید دانشگاه های سراسر کشور دعوت می شود که آثار یک ترم دانشجویان خود را به نحوی که در اینجا مشاهده می کنند ارسال نمایند.

می‌رساند.

۳- خوشنویسی و طراحی حروف (۳): که یکی از واحدهای بسیار مهم در طراحی حروف است. در این درس راهنمایی استاد دانشجو را به سمت و سوی معنا و تصویر با استفاده از کاربرد خط و طراحی حروف می‌برد. ارائه مولتی مدیای حرکتی، در این واحد درسی لازم می‌باشد. طرح درس خوشنویسی و طراحی حروف (۳):

الف- طراحی دو حرف اول نام هر دانشجو (فارسی و انگلیسی)

ب- طراحی حرف اول نام و حرف اول نام خانوادگی (فارسی)

ج- طراحی معنای یک کلمه از خوشنویسی صرف

د- طراحی تصویری یک کلمه به وسیله معنای تصویری و اجرای چهار مرحله‌ای که بحث این مقاله نیست.

۴- خوشنویسی و طراحی حروف (۴): درس طراحی حروف چهار یا (واحد پایانی طراحی حروف) در مقطع کارشناسی پیوسته.

رشته ارتباط تصویری (گرافیک) در دانشگاه‌های هنری ایران دارای یک سرفصل مشترک می‌باشد که به فراخور زمان طرح درس جدیدتری توسط استاد درس در دانشکده‌های هنری به اجرا در می‌آید، اگر دانشکده هنرهای زیبای تهران (دانشگاه پردیس فعلی) را به عنوان الگو در ارائه درس‌های دانشگاهی رشته ارتباط تصویری قرار دهیم، خوشنویسی و طراحی حروف چهار به قرار زیر تعریف می‌شود که این طرح و اجرا در بسیاری از دانشکده‌های هنری ایران و جهان اجرا می‌شود.

۱- انتخاب یک واژه مشترک به پیشنهاد استاد راهنمای درس و موافقت دو سوم دانشجویان حاضر در کلاس. ممکن است همه دانشجویان یک کلاس با پیشنهاد واژه مشترک موافق نباشند.

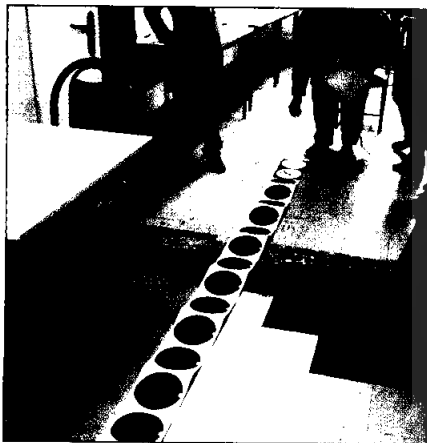
۲- واژه یا کلمه انتخاب شده به عنوان مثال می‌تواند واژه گرافیک باشد که به فارسی و انگلیسی نوشته می‌شود.

۳- مواد و مصالح و نحوه اجرای واژه گرافیک بر هر سطحی که دانشجو بتواند تجربه کند

که این مطلب به دیدگاه‌های گوناگون و جنبه‌های کاربردی خط و خوشنویسی مربوط می‌شود که به صورت اجمال به این موارد اشاره می‌شود:

۱- خوشنویسی و طراحی حروف (۱): آشنایی با انواع خط فارسی (خوشنویسی سنتی) به صورت نظری و ارائه یک پروژه عملی مبتنی بر درک اصول اولیه خوشنویسی از اقسام متفاوت مانند: خط کوفی، بنایی، محقق، ریحان، ثلث، نسخ، توقیع، رفاع، دیوانی، جلی، دیوانی، رقع، نستعلیق، شکسته نستعلیق و بسیاری خطوط سنتی که در کتب نگاری در بخش معماری و کتابت بر روی ظروف و صنایع نقش بسته است. علاوه بر این، طراحی انواع فونت (قلم ماشینی) در مبحث کلاسی برای دانشجویان توضیح داده می‌شود تا تفاوت‌های نوع خوشنویسی از طریق دست (مستقیم) و طراحی حروف توسط نرم افزارها در رایانه (غیر مستقیم) را به وضوح درک نموده و با اطلاعات کافی از کم و کیف خوشنویسی به ایده‌ها و طرح پیشنهادی خود پردازد، در خلال درس دانشجو با تمرین نام شخصی خود از طریق نوشتن با یکی از خطوطی که تحقیق کافی بر آن انجام داده، سرو سامان نوینی برای طراحی نام خود پیشنهاد و با راهنمایی استاد درس قابلیت‌های اجرایی آن را تجربه می‌کند.

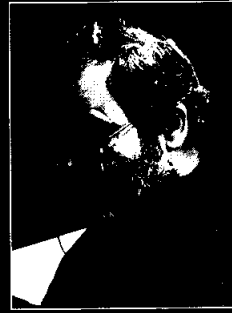
۲- خوشنویسی و طراحی حروف (۲): در این واحد درسی دانشجو با توجه به درک و دریافت از مطالب طراحی حروف (۱)، کاربردهای گرافیکی خطوط را تجربه می‌نماید و تا حدودی با سفارش‌های گرافیک و نیاز روز جامعه در ارتباط با خط و خوشنویسی آشنا می‌شود در این مسیر طراحی روی جلد کتاب، آستر بدرقه، عطف کتاب، پشت جلد کتاب را با کاربرد خط نشان می‌دهد و بر روی یکی از لوازم زندگی در خانه مانند فنجان چای خوری، با استفاده از خط طراحی می‌کند. دانشجو در طول ترم تحصیلی با بحث‌های نظری و ارائه نمونه‌ها توسط استاد، طی مراحل پروژه عملی آشنا می‌شود و در بحث کلاسی شرکت فعال دارد و با اجرای کار به صورت گزارش از طریق فیلمبرداری و عکاسی این واحد درسی را به سرانجام

در این ژورنالی کارها به شکل مرقع ارائه شد

حضور در ژورنالی دانشکده فنی شریعتی

عبدالرضا چارثی

کارشناس ارشد گرافیک
عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد
مدیر گروه گرافیک دانشکده فنی شریعتی
مدرس دروس تخصصی گرافیک و طراحی حروف
دانشگاه‌های هنرهای زیبا، جهاد دانشگاهی، سوره شیراز، آزاد
اسلامی تهران مرکز، دانشکده فنی شریعتی، دانشگاه رجایی
علمی کاربردی، دانشگاه نبی اکرم تبریز و شاهد تهران
داور جشنواره‌ها و فراخوان‌های مختلف گرافیک

آزاد است (در اغلب موارد مواد انتخاب شده برای طرح اولیه تا انتها موفق نیست و در نیمه راه تجربه‌های دیگری جایگزین فکر اولیه می‌شود). در نمونه ارائه شده با نام فونت «گره» دانشجو تلاش نموده تا آخر راه برود و ضمن تجربه، اشکالات طرح خود را حک و اصلاح نماید.

۴- اصلاح اولیه به وسیله یک نرم افزار برداری (کرل و یا فری هند).

مرحله اول که انتخاب مواد اجرایی و مرحله دوم که اصلاح نرم افزاری است حدود سه هفته تا یک ماه (چهار جلسه ۴ ساعته) به طول می‌انجامد. بعد از این مرحله با مشورت استاد و راهنمایی‌های لازم، دانشجو دو راه در پیش رو دارد:

الف: با توجه به انعطاف مواد و مصالح راه اول را تا انتها (اجرای نهایی) ادامه دهد.

ب: اجرای کامپیوتری و نرم افزار مورد تخصص و علاقه خود را تا تصویب نهایی دنبال نماید.

۵- متعهد ماندن به اصول و قواعد کرسی بندی در خوشنویسی همواره در تمام مراحل طراحی از ملاحظاتی است که دانشجو ملزم به رعایت آنها می‌باشد و از حد متعارف که به شرح ذیل می‌آید، نپایست عدول نماید:

الف: ارتفاع و بلندی بیش از حد معمول در نشان دادن حروف (حروف الف، ل، ک و گ).

ب: خط زمینه (کرسی) در تمام مراحل طراحی مورد توجه خاص باشد.

کرسی‌ها به شرح زیر است:

۱- کرسی وسط (اصلی): دارای پانزده حرف است: ا-ب-پ-ت-ث-د-ذ-ر-ز-ژ-و-ط-ظ-ه-ه-ف.

۲- کرسی پایین (فرش): دارای پانزده حرف است: ج-چ-ح-خ-س-ش-ص-ض-ع-غ-ق-ل-م-ن-ی.

به این گروه کرسی، دوایر نیز گفته می‌شود. لازم به ذکر است انتهای حروف دوایر همگی در یک سطر باشد و ارتفاع آنها متفاوت نباشد و ابتدای حروف در اتصال به حروف دیگر تابع کرسی وسط یا اصلی می‌گردد.

۳- کرسی بالا (عرش): به این کرسی کلاه به معنای زینت نیز گفته می‌شود که دارای

هیچ حرفی نیست و کلاه‌ها شامل سرکج در حرف ک، گ، آ کلاه دار، تنوین، تشدید و سایر اعراب و اعجام نیز می‌شود.

۴- کرسی مشترک: دو حرف ک، گ دو کرسی وسط و بالا را اشغال می‌کند که به آن کرسی مشترک گفته می‌شود. فضای مثبت و منفی (سواد و بیاض) از موارد بسیار مهم در طراحی یک حرف و ارتباط آن در بدنه اصلی یک کلمه و سرانجام جمله خلاصه می‌شود.

هم زمان با طراحی حروف فارسی، حروف لاتین نیز به موازات آن، مقایسه و همانندسازی می‌گردد.

طراحی اعداد (فارسی و لاتین) در تمام مراحل طراحی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. علاوه بر این، آنچه یک رایانه از نظر کلید حروف (کیبورد) برای کاربر خود جهت نوشتن نیاز دارد، طراحی می‌گردد.

در ابتدای طراحی به دانشجو آموزش داده می‌شود که با سلیقه فردی نیز همراه می‌شود. در انتهای اجرا و آماده سازی حروف بر روی مرقع، نوع کاغذ، ضخامت یا گرماژ مقوا، رنگ، بافت و سایر کارکردهای گرافیک برای دانشجو آزاد اعلام می‌شود (این بدان معنی نیست که دانشجو راهنمایی نمی‌شود، بلکه همواره در تمام مراحل طراحی علاوه بر نظر استاد، سایر دانشجویان در کمک به اجرای هر چه بهتر مرقع طراحی حروف همفکری و اظهار نظر می‌نمایند.

تمام مراحل اجرایی طراحی حروف چهار و ارائه مولتی مدیا بر روی CD چه از نظر محتوای داخلی و چه وضعیت ظاهری و بیرونی، CD را دانشجو طراحی نموده و تا مراحل اجرای فنی کار که ممکن است منجر به یک قلم یا فونت واقعی کامپیوتری گردد دانشجو مکلف است اشکالات فنی را بر طرف نموده و برای استفاده کاربران کامپیوتر در نرم افزارهای فارسی نویس مهیا سازد.

علاوه بر این، در دیگر کارهای گرافیکی مانند طراحی پوستر تایپوگرافی، انواع نشانه نوشتاری، کار برد صفحه آرای، در متن کتب و نشریات تیتراژها، عنوان گرافیک محیطی و بسته بندی کاربرد داشته باشد.

مقایسه طراحی اعداد (فارسی و فرنگی) از

جهت هماهنگی و هم شکل بودن در تصویر ظاهری.

از نکات قابل توجه در طراحی زمینه کار، هماهنگ شدن با نوع خط و در بسیاری از موارد هارمونی بین مواد به کار گرفته شده در طرح است به عنوان مثال استفاده از یک قاب فیلم می تواند همان به کارگیری قطعات فیلم برای طراحی حروف باشد. در نمونه هایی که ملاحظه می شود، کاربردهای هماهنگ مواد، برای طرح نهایی، بسیار سودمند است.

از مثال هایی دیگر توجه به اطراف و نگاهی به آشپزخانه و در نظر گرفتن یکی از دستورات غذایی در مصرف روزانه است. ماکارونی و انعطاف پذیری این رشته خوراکی در ذهن طراح، خلاقیت را پرورش داده تا به خلق یک سری طراحی حروف به اشکالی که ملاحظه می نماید منجر شده است و علاوه بر این کاربرد اجرایی حروف و کلمات در میدان اقتصاد به خوبی خود را نشان می دهد و این امر موجب توجه و حساسیت مخاطب به برخورد هنرمندانه به یک نیاز اجتماعی شده است و چه بسا خلاقیت های دیگری را در ذهن مخاطب ایجاد می کند و نوعی آموزش غیر مستقیم در قالب آکادمیک را به مشتری هدیه می دهد.

نتیجه گیری نهایی:

در طراحی حروف دانشگاهی تحت دو عنوان رشته: کارشناسی ارتباط تصویری (گرافیک) پیوسته و ناپیوسته با چهار طرح درس مواجه هستیم که بنا به فراخور زمان و امکانات تکنولوژی، استاد با تقاضا و موافقت دانشجو پدیده های نو را در برخورد با طراحی حروف و طراحی با حروف (تایپوگرافی) را تجربه و برای کاربردهای خاص گرافیک به جامعه دانشگاهی ارائه می دهد، در پاره ای از موارد این امر منجر به یک مصرف همگانی می گردد و در بسیاری از موارد دیگر در قالب آموزش باقی می ماند، اما آنچه مهم تر از هر شرح و بسطی است ذکر این نکته است که طراحی حروف با هر عنوان و کاربردی که باشد، نیاز امروز جامعه تکنولوژیک است و به طور یقین جنبه های زیبایی شناختی و خوانایی آن در مرحله اول اهمیت قرار دارد، اگر چه می توان از یک اثر تایپوگرافی به یک ترکیب بندی

مناسب و چشم نواز دست یافت اما جنبه راهنمایی و هدایت کننده محیطی آن در پلان اول قرار دارد به هر حال طراحی حروف و طراحی با حروف قبل از آنکه نیاز به ترجمه و معنی داشته باشد از طرف مخاطب خواننده می شود، حال اگر این اثر طراحی شده با حروف و کلمات شناخته شده برای مخاطب زیبا باشد به طور یقین اثر آن صد چندان خواهد بود. نحوه آموزش دانشگاهی و فنی طراحی حروف دو مقوله جدا از یکدیگر است، ولی به هر جهت می تواند در یک مسیر قرار گیرد و این امر میسر نمی گردد مگر آن که از وجود کامپیوتر بهره گیریم. طراحی می تواند به صورت آزاد و با هر وسیله ای در جهت دستیابی به ذهن خلاق انجام شود، اما استفاده کاربردی آن مستلزم بکارگیری کامپیوتر است و در واقع استفاده از تکنولوژی برای رسیدن به سرعت و اجرای دقیق اثر، معقول و منطقی است. ■

عبدالرضا چارنی

طراحی حروف ۴

ترم: پاییز ۸۷

دانشگاه: شریعتی

استاد: عبدالرضا چارنی

دانشجویان این دوره:

- ۱- مریم احمد خانی پرشکوه
- ۲- سپیده رجبی
- ۳- رامینه رسولی قاضی کلایه
- ۴- حدیثه زارع فوسکی
- ۵- گلناز زرین زاد
- ۶- اعظم شاکری
- ۷- آتوسا غفاری
- ۸- آمنه فتح اللهی
- ۹- مهسا فرشی تبریزی الاصل
- ۱۰- شیما قائمی
- ۱۱- نوشین کرمی
- ۱۲- رابعه گودرزی
- ۱۳- سمیه مرادی
- ۱۴- شیدئا ممتحن
- ۱۵- نازنین نوری
- ۱۶- سیده سارا امامزاده قاسمی
- ۱۷- الهام باقری
- ۱۸- مرضیه برقی

- ۱۹- سمانه بشیری
- ۲۰- فاطمه پور عابدینی اقدم
- ۲۱- زهرا غفاری
- ۲۲- منیره السادات قهاری
- ۲۳- حکیمه قهرمانی
- ۲۴- زینب گودرزی
- ۲۵- ندا لشگری
- ۲۶- محبوبه معالی
- ۲۷- زهرا مهرجو
- ۲۸- مریم نوخیز آذر
- ۲۹- نینا سادات هاشمی طباطبایی زواره

طراحی حروف ۴

ترم: پاییز ۸۷

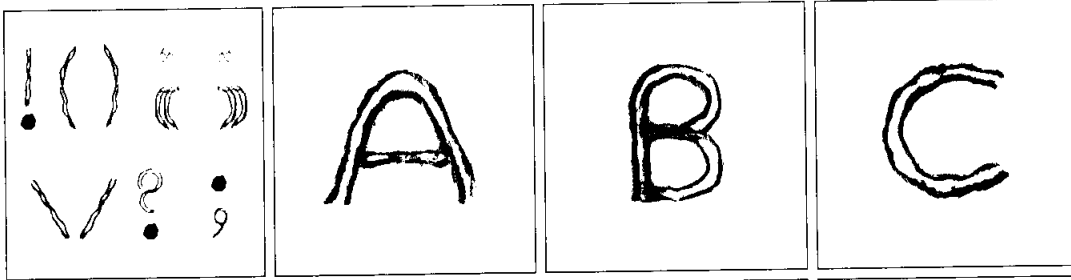
دانشگاه: شاهد

استاد: عبدالرضا چارنی

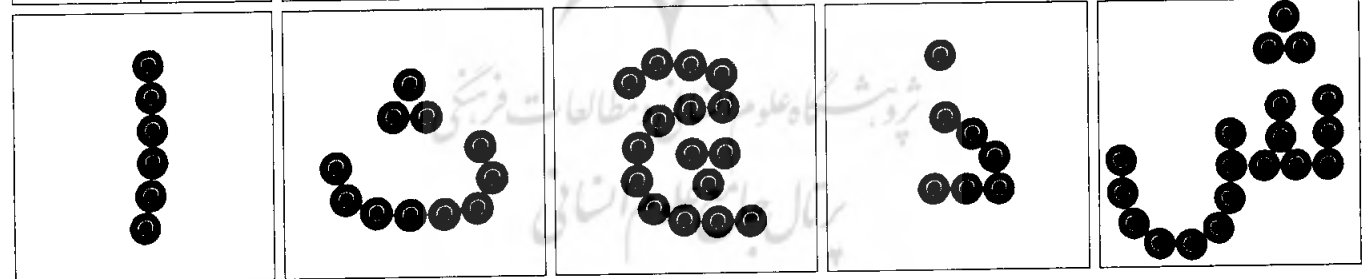
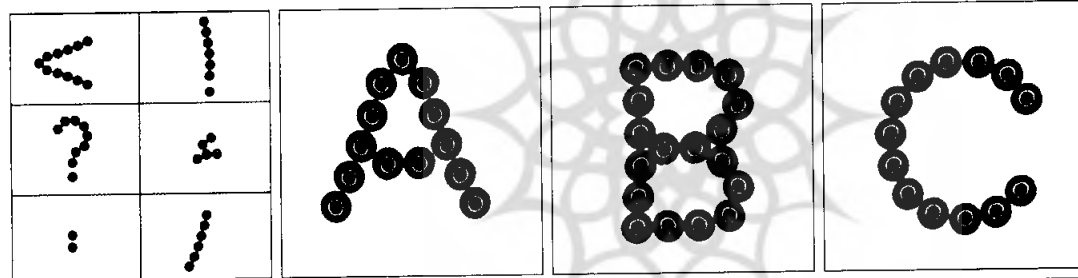
دانشجویان این دوره:

- ۱- فریمان طراحی
- ۲- ویدا محمد زاده
- ۳- زهره ریاحی
- ۴- آرنوش تازیکه
- ۵- نگین یغمایی
- ۶- مهدیه قاسمی
- ۷- سمیه مکی نژاد
- ۸- نسرین کشفی
- ۹- فردوس صفایی
- ۱۰- اعظم کاظم پور
- ۱۱- مرضیه مهدی
- ۱۲- مینا میرزایی
- ۱۳- زینب اسدی
- ۱۴- مهرناز سراج
- ۱۵- نفیسه مهدی زاده حسینی
- ۱۶- فاطمه قربان
- ۱۷- مهسا عزیزی مقدم
- ۱۸- فاطمه قربانعلی
- ۱۹- منصوره پزشک زاده
- ۲۰- نجمه ستوده
- ۲۱- طیبه مجردیان
- ۲۲- فاطمه چهار دولی
- ۲۳- فرزانه حیدری
- ۲۴- مریم فرخزاده
- ۲۵- پویا پرهیزکار
- ۲۶- مهدی آصفی
- ۲۷- مسعود مقدم

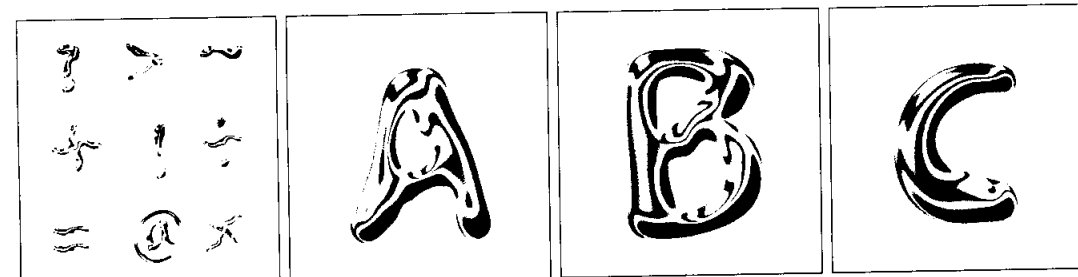
• مریم احمدخانی پرشکوه
دانشگاه: شریعتی

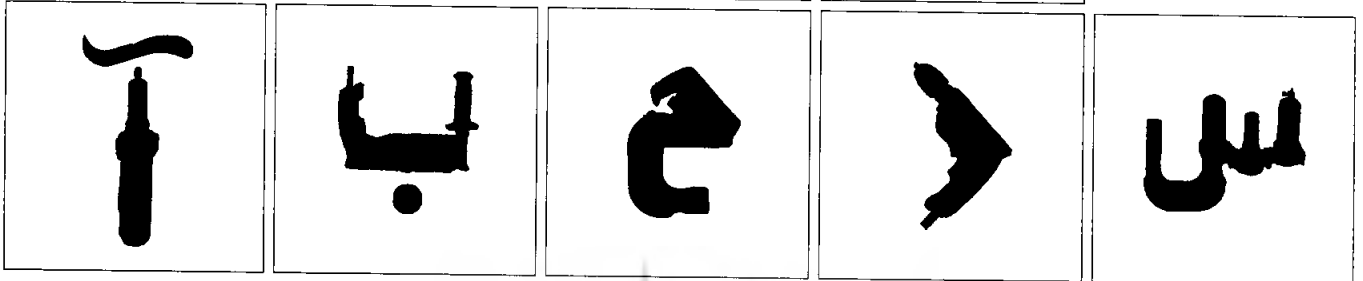
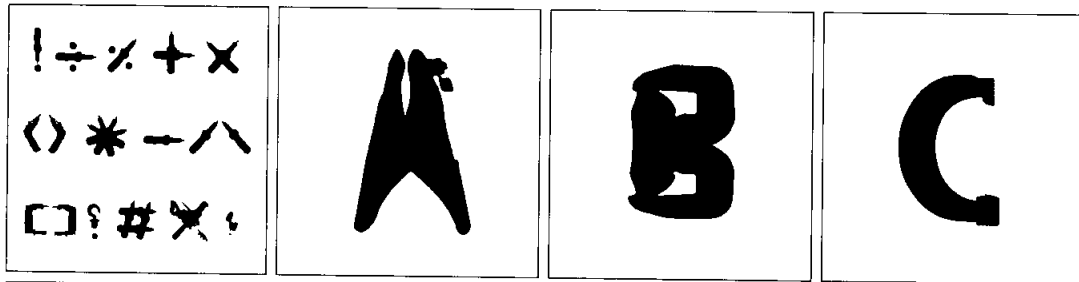
• سپیده رجبی
دانشگاه: شریعتی

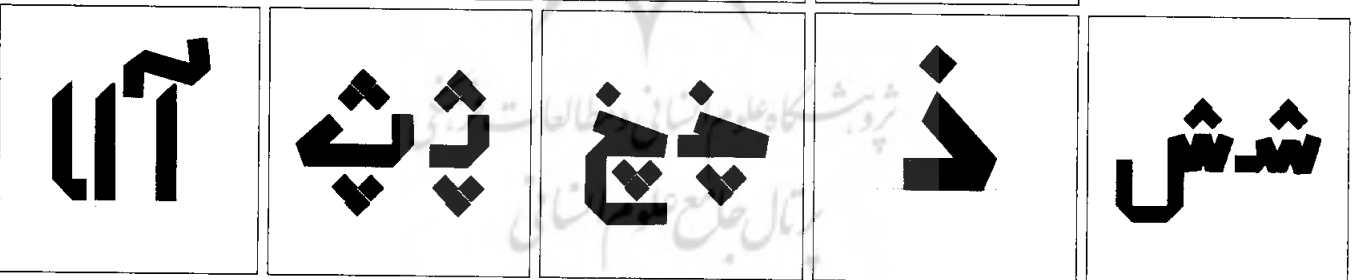
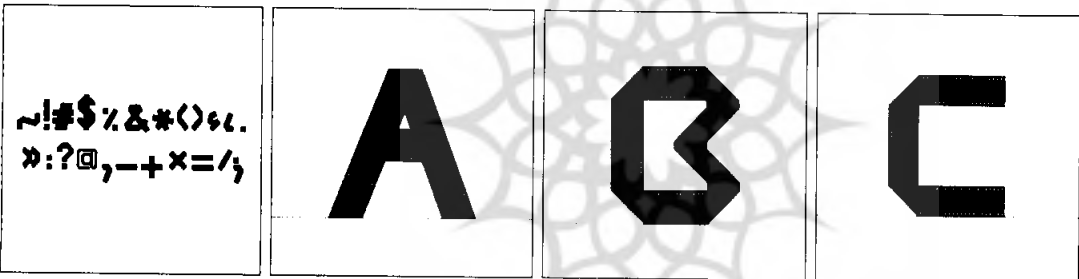
• رامینه رسولی قاضی کلایه
دانشگاه: شریعتی

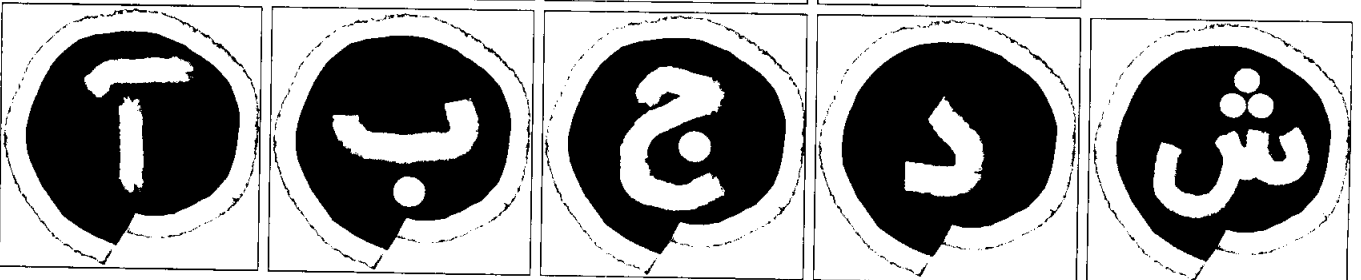
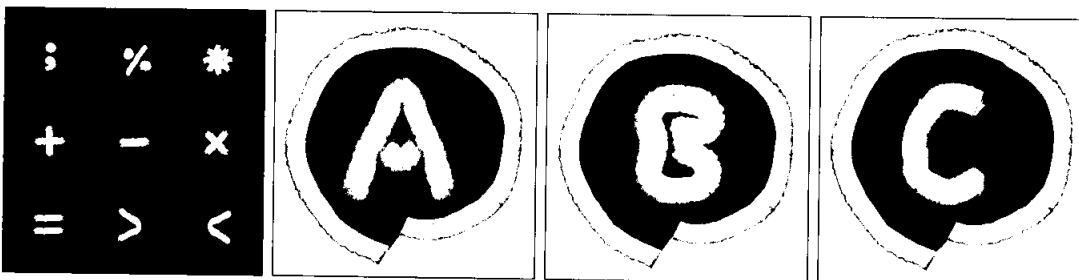
• حدیثه زارع فوسکی
دانشگاه: شریعتی

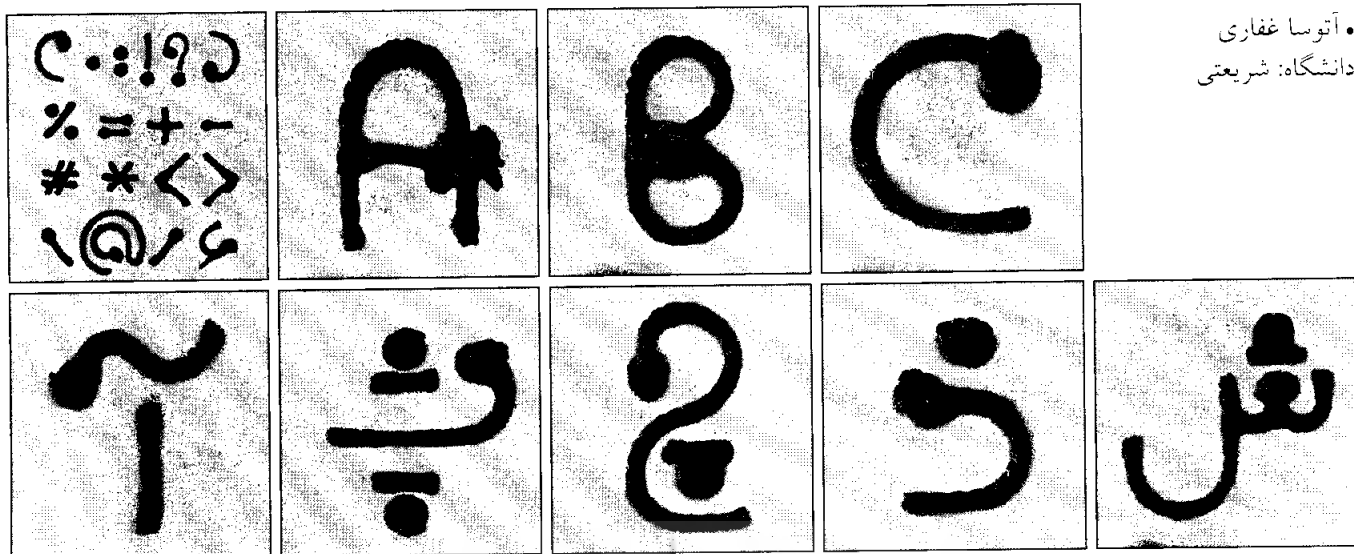
• گلناز زرین زاد
دانشگاه: شریعتی

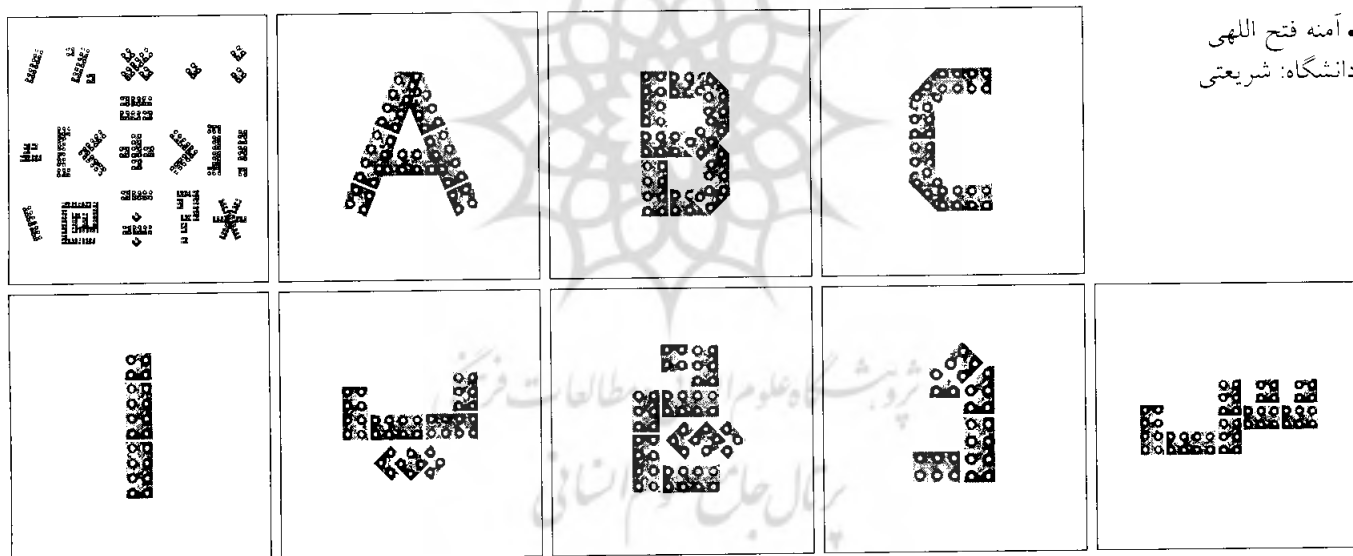
• اعظم شاکری
دانشگاه: شریعتی

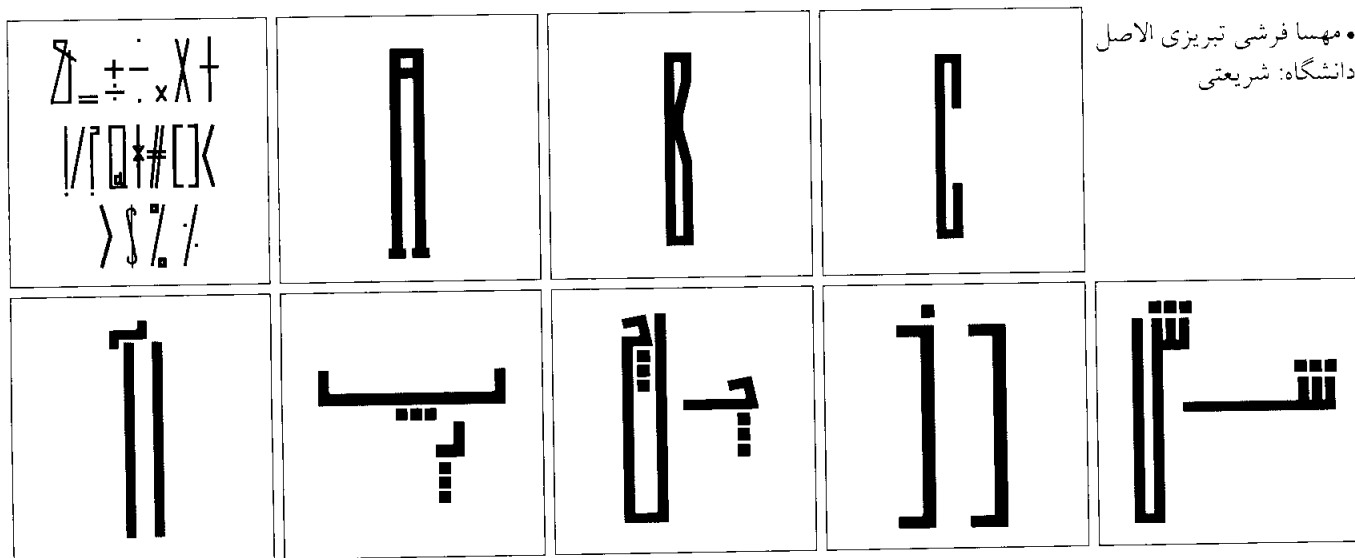
• آتوسا غفاری
 دانشگاه: شریعتی

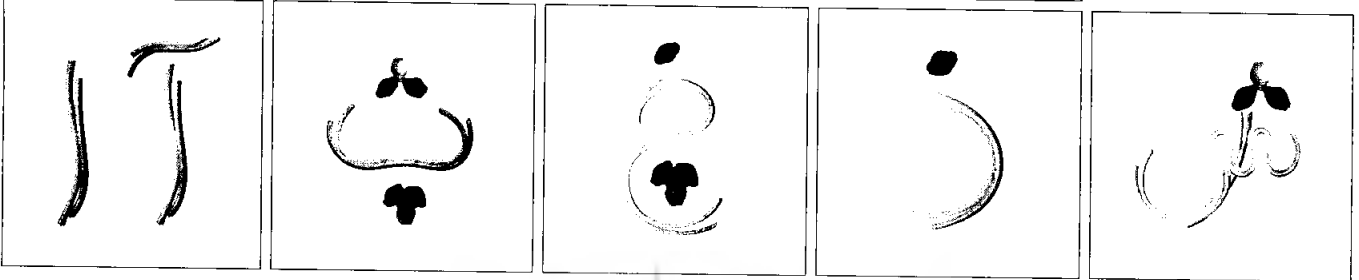
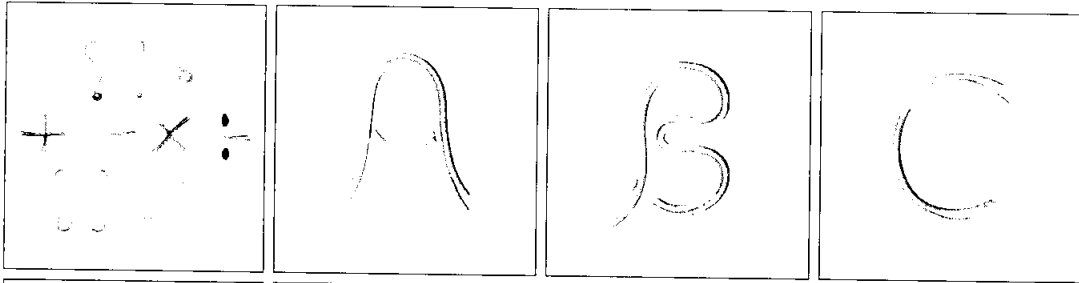
• آمنه فتح اللهی
 دانشگاه: شریعتی

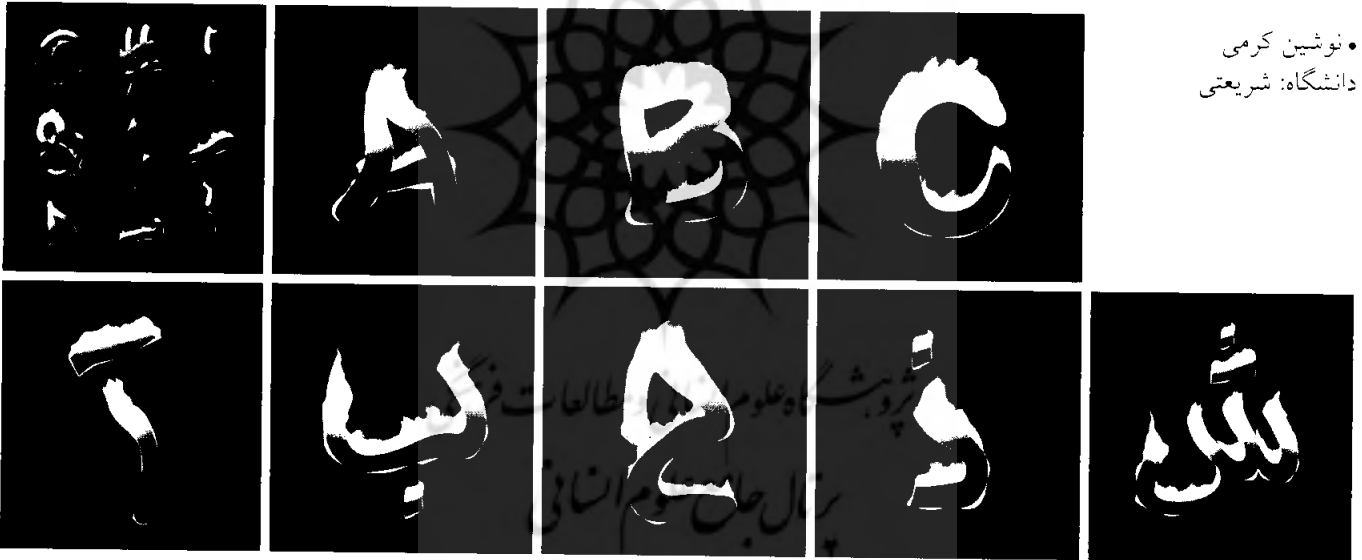
• مهسا فرشی تبریزی الاصل
 دانشگاه: شریعتی

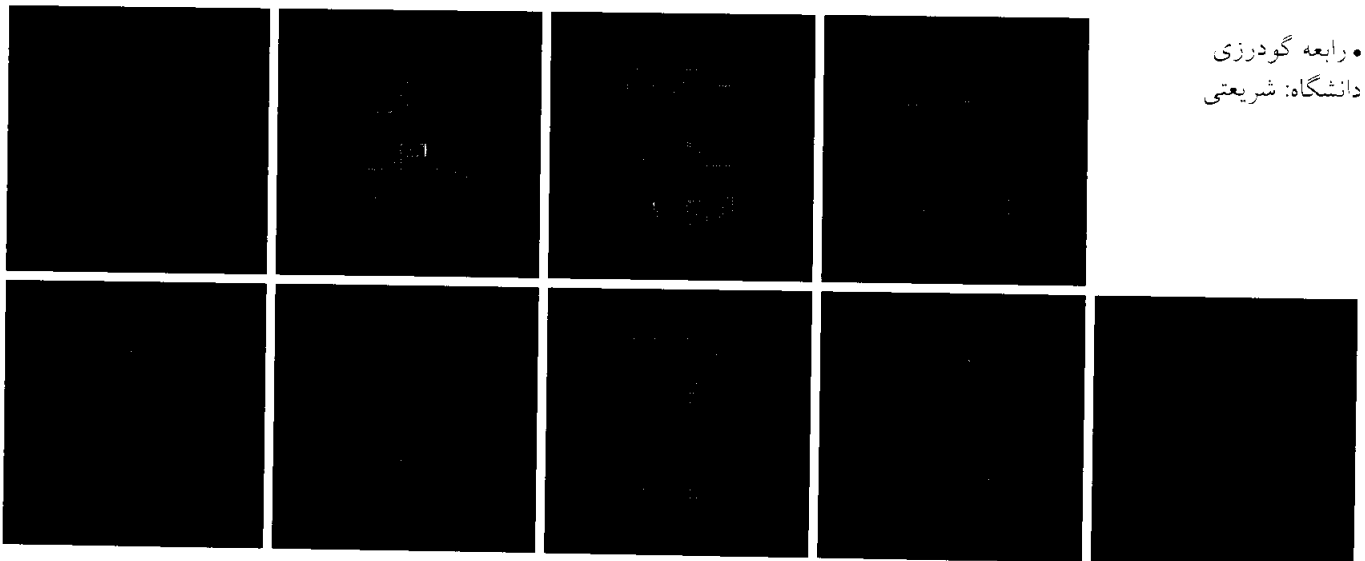
• شیما قائمی
دانشگاه: شریعتی

• نوشین کریمی
دانشگاه: شریعتی

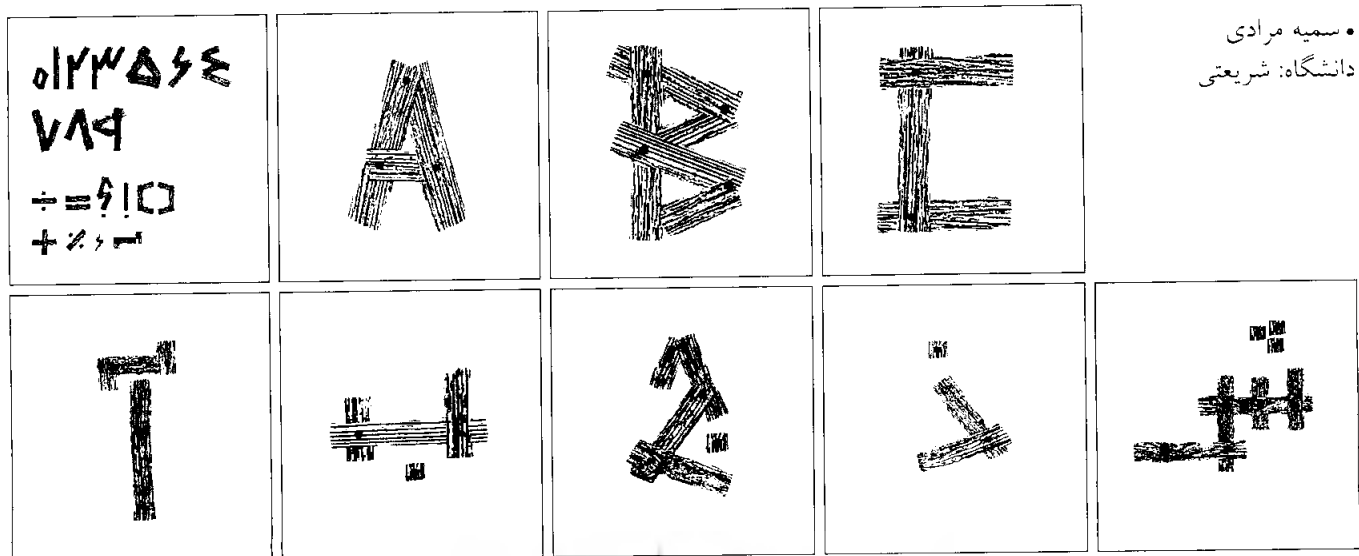

• رابعه گودرزی
دانشگاه: شریعتی

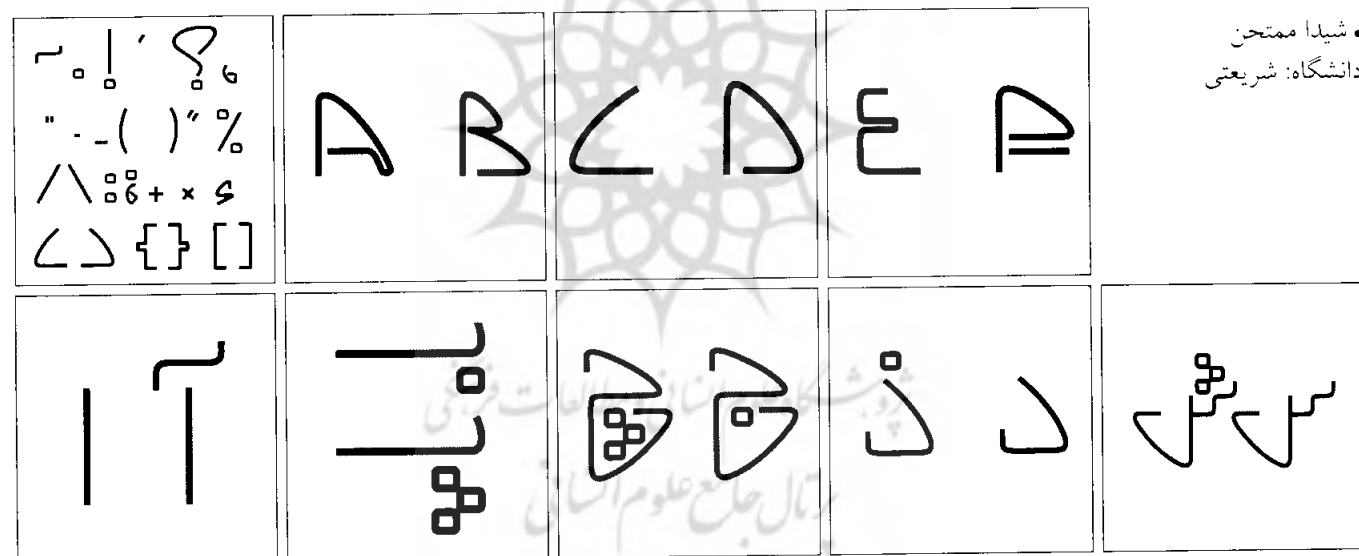

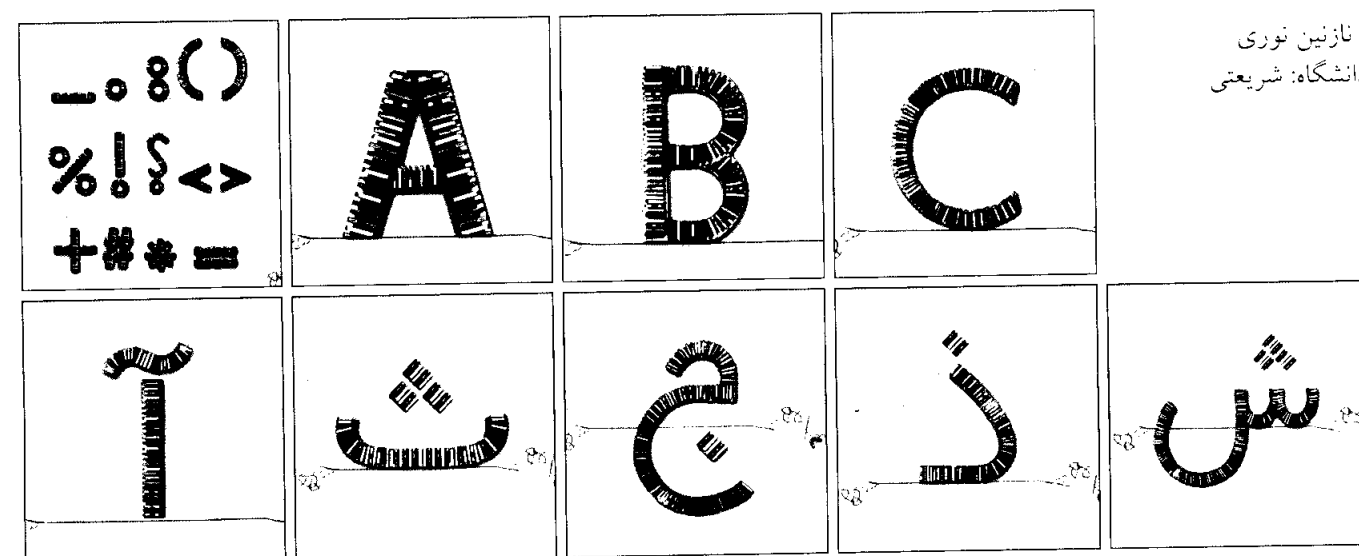
• سمیه مرادی
دانشگاه: شریعتی

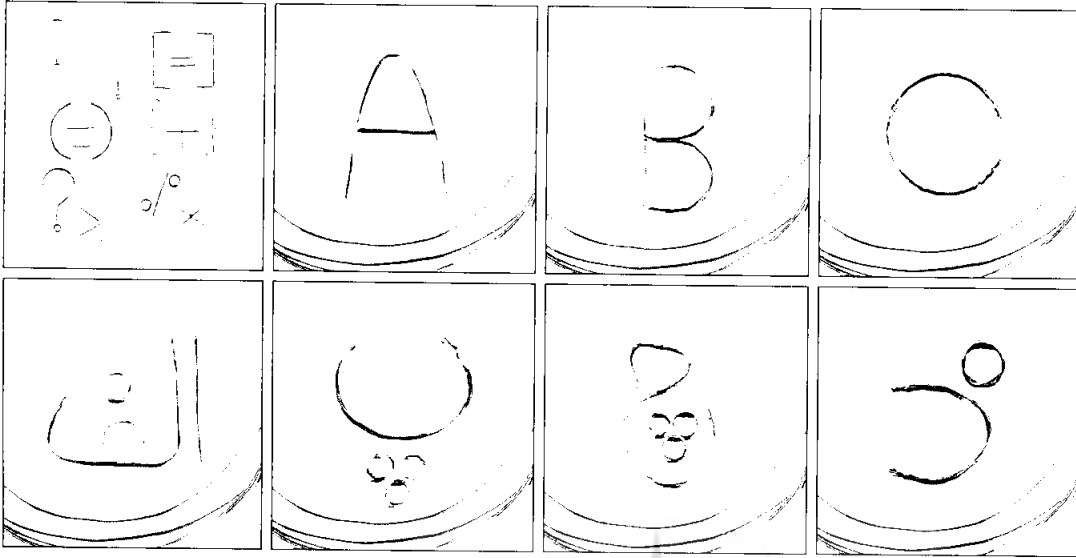
• شیدا ممتحن
دانشگاه: شریعتی

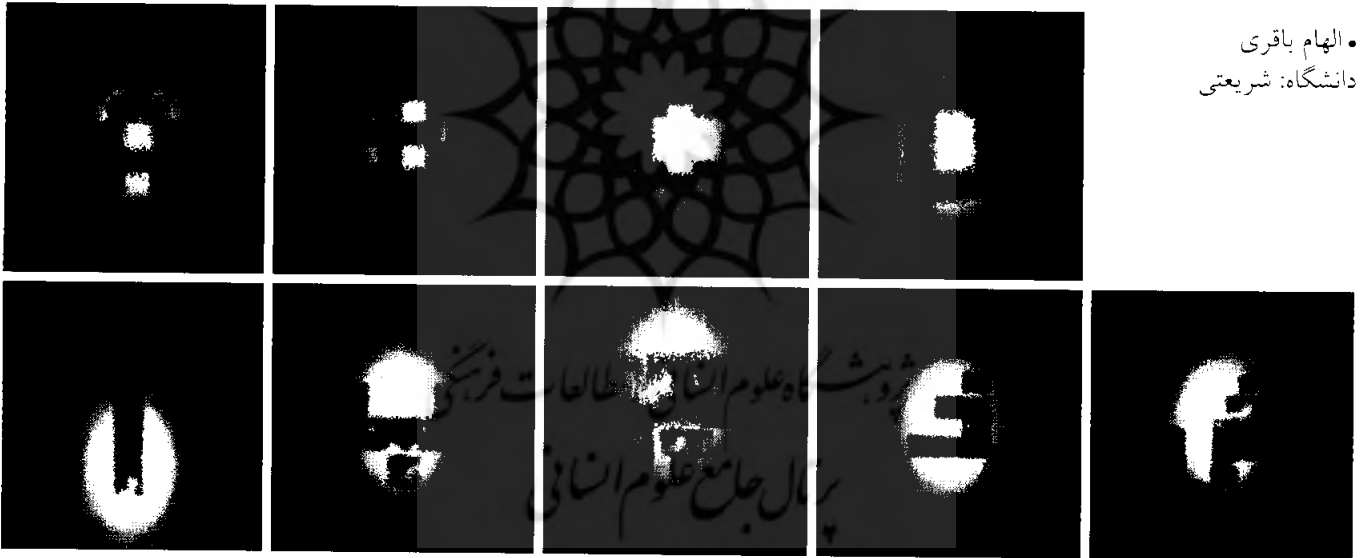
• نازنین نوری
دانشگاه: شریعتی

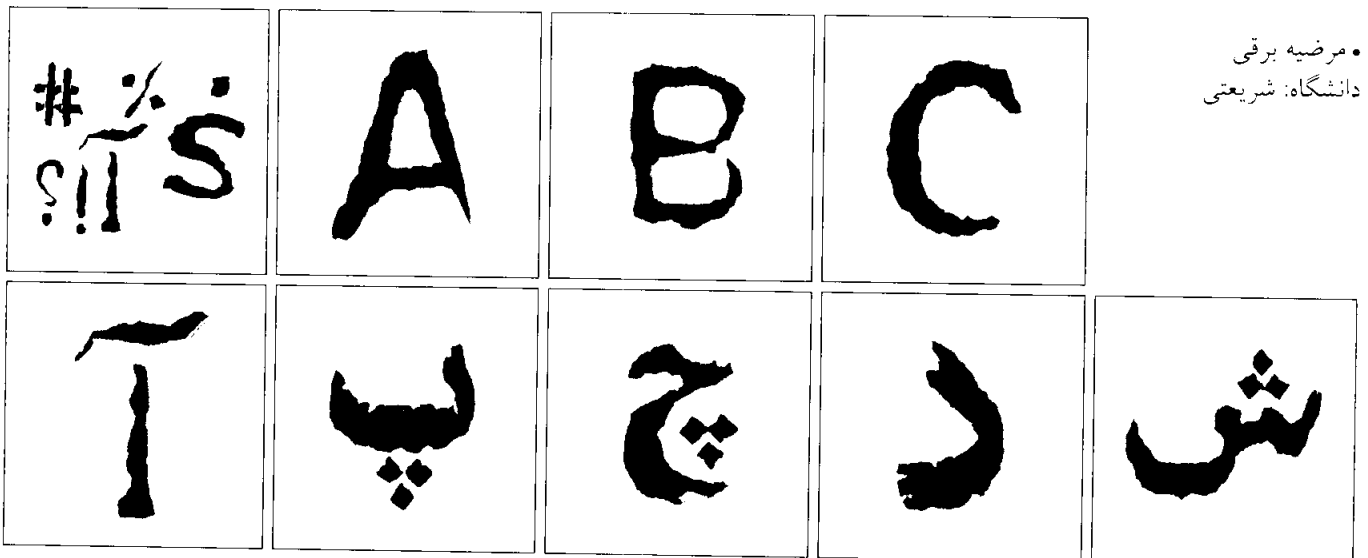
• سیده سارا امامزاده قاسمی
دانشگاه: شریعتی

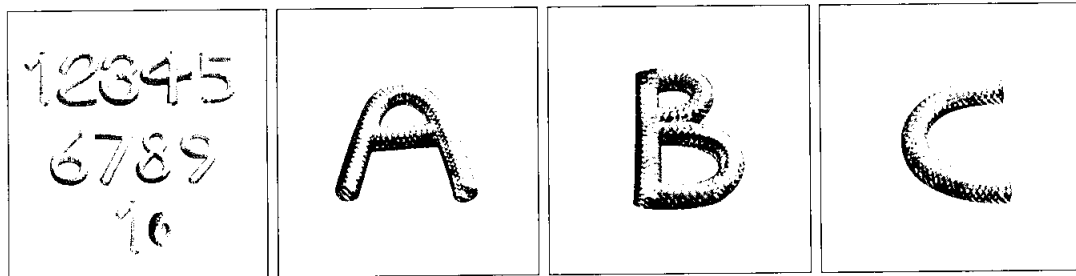
• الهام باقری
دانشگاه: شریعتی

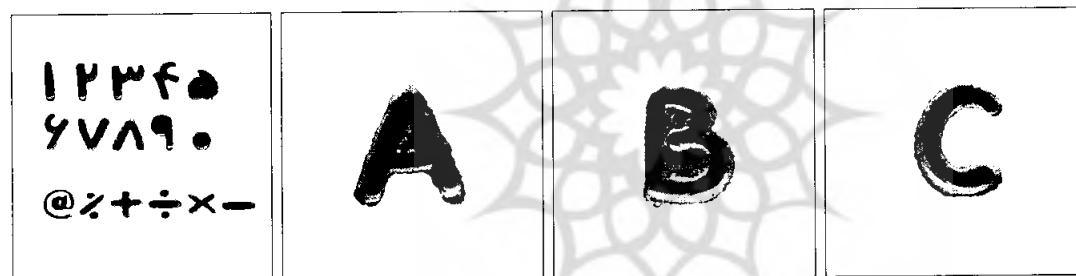
• مرضیه برقی
دانشگاه: شریعتی

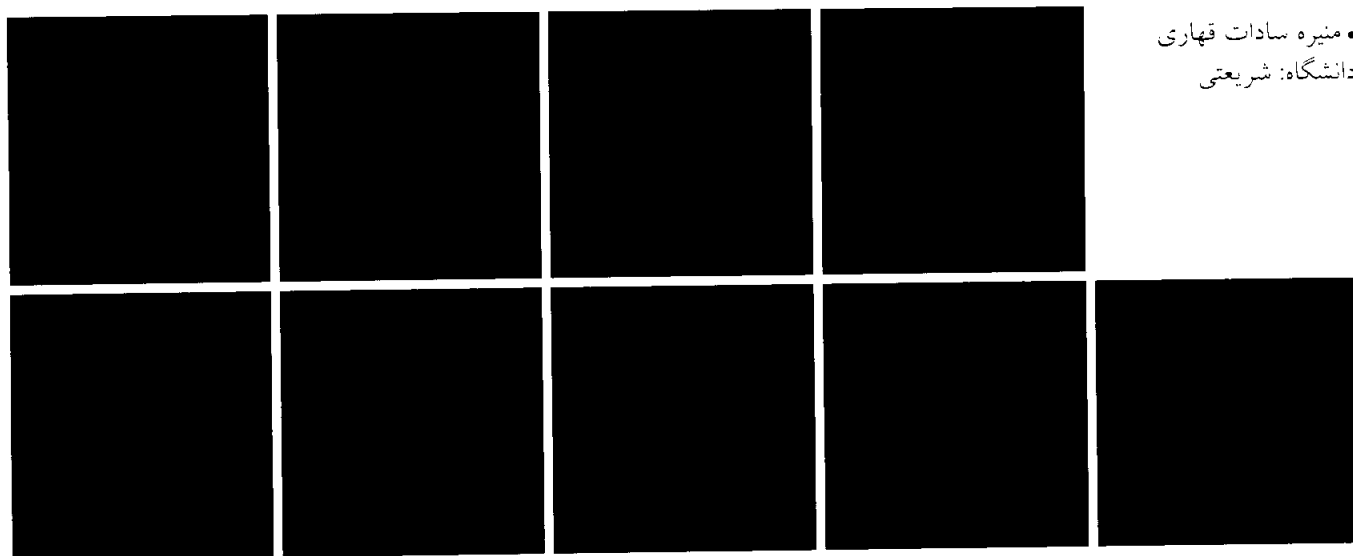
• سمانه بشیری
دانشگاه: شریعتی

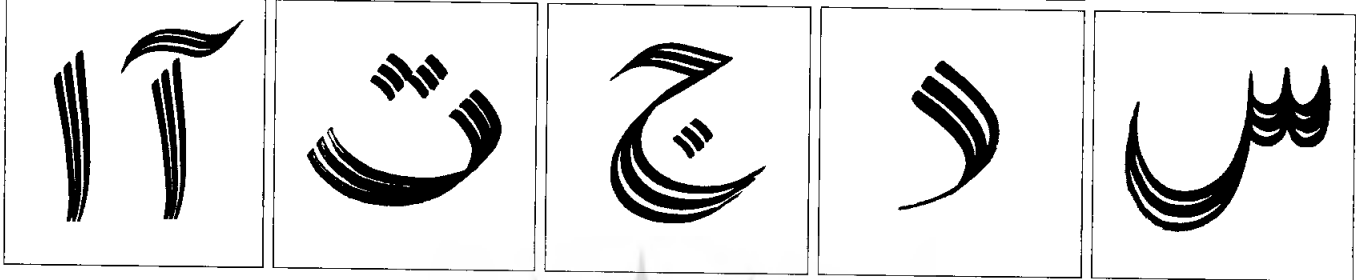
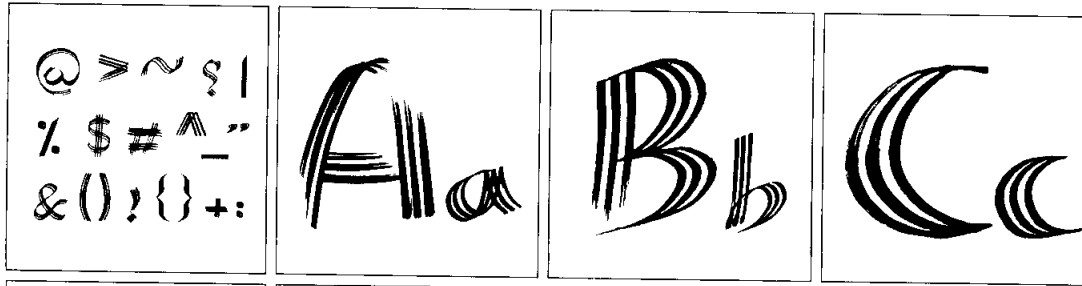
• زهرا غفاری
دانشگاه: شریعتی

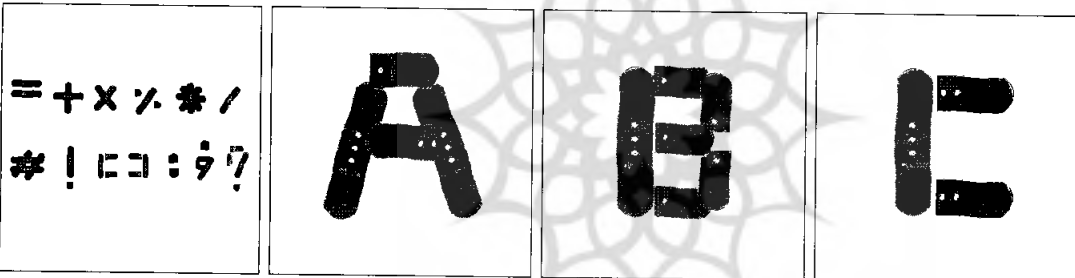
• منیره سادات قهاری
دانشگاه: شریعتی

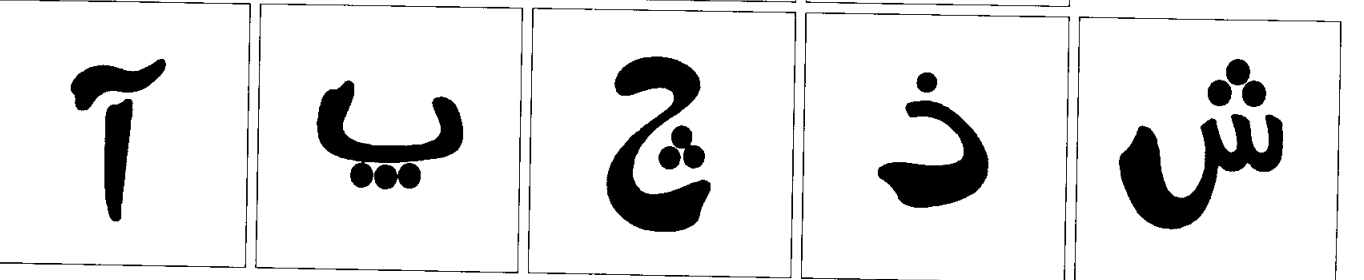
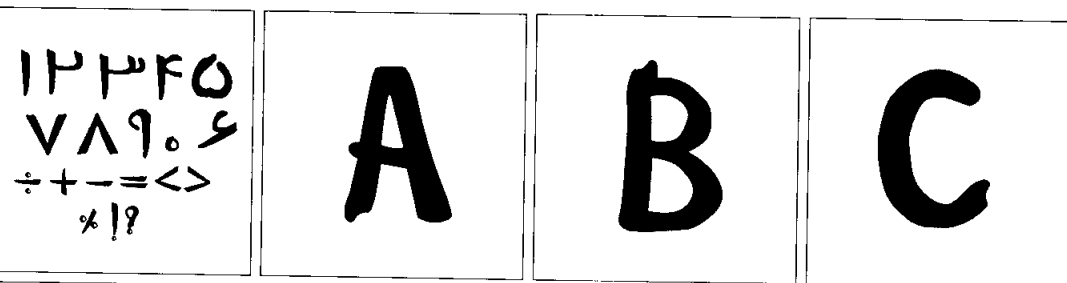
• حکیمه قهرمانی
دانشگاه: شریعتی

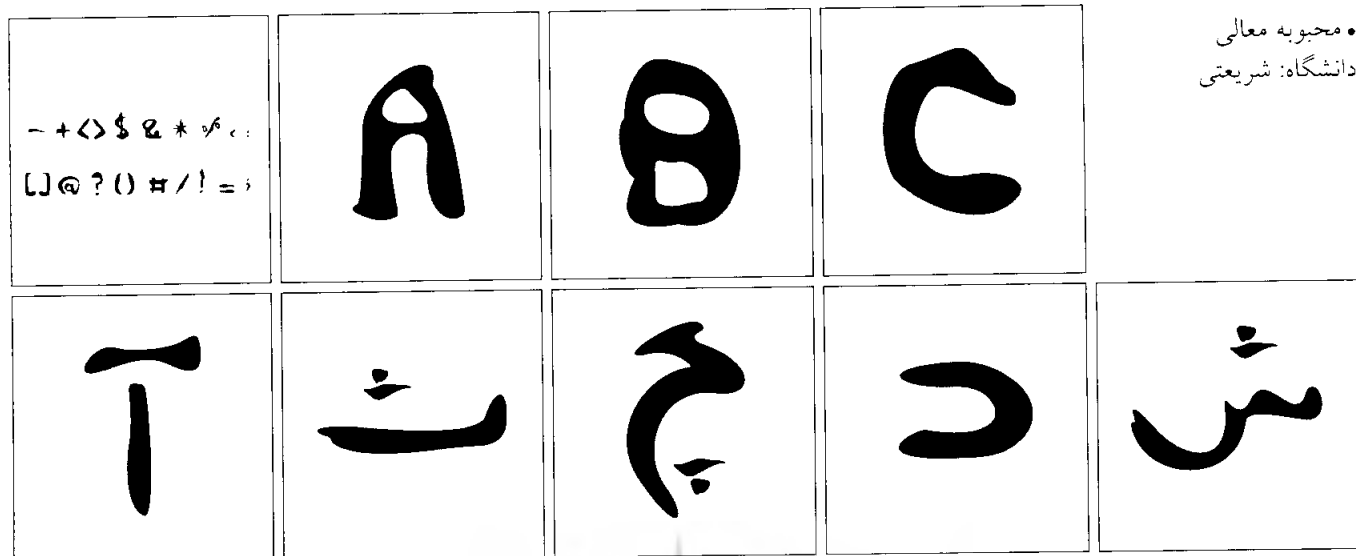
• زینب گودرزی
دانشگاه: شریعتی

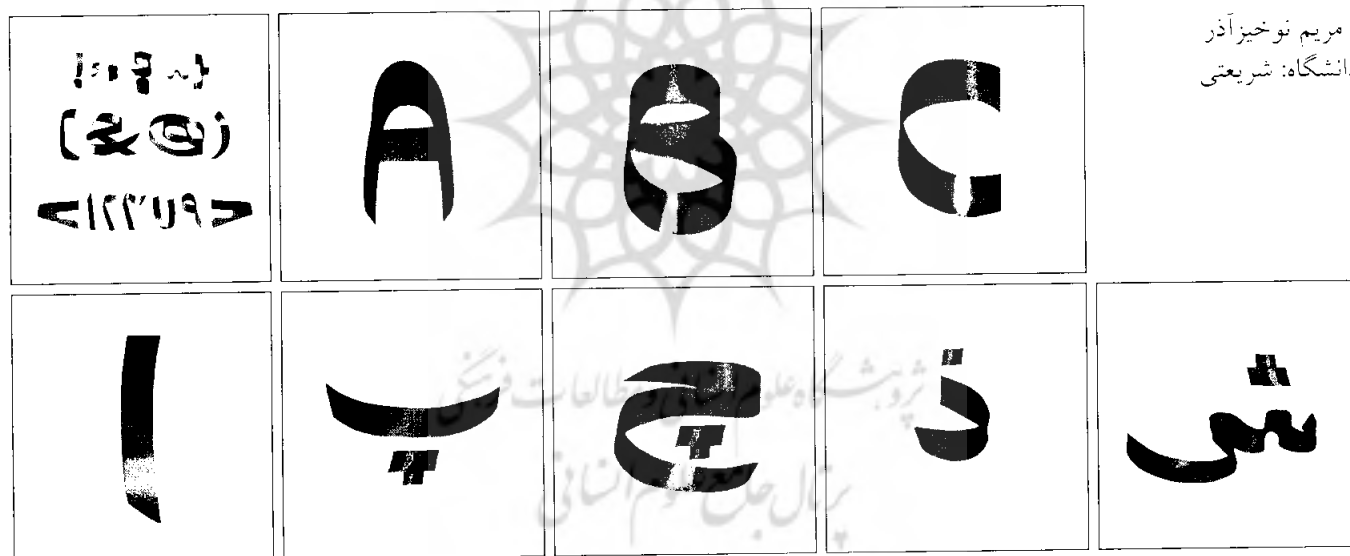
• ندا لشگری
دانشگاه: شریعتی

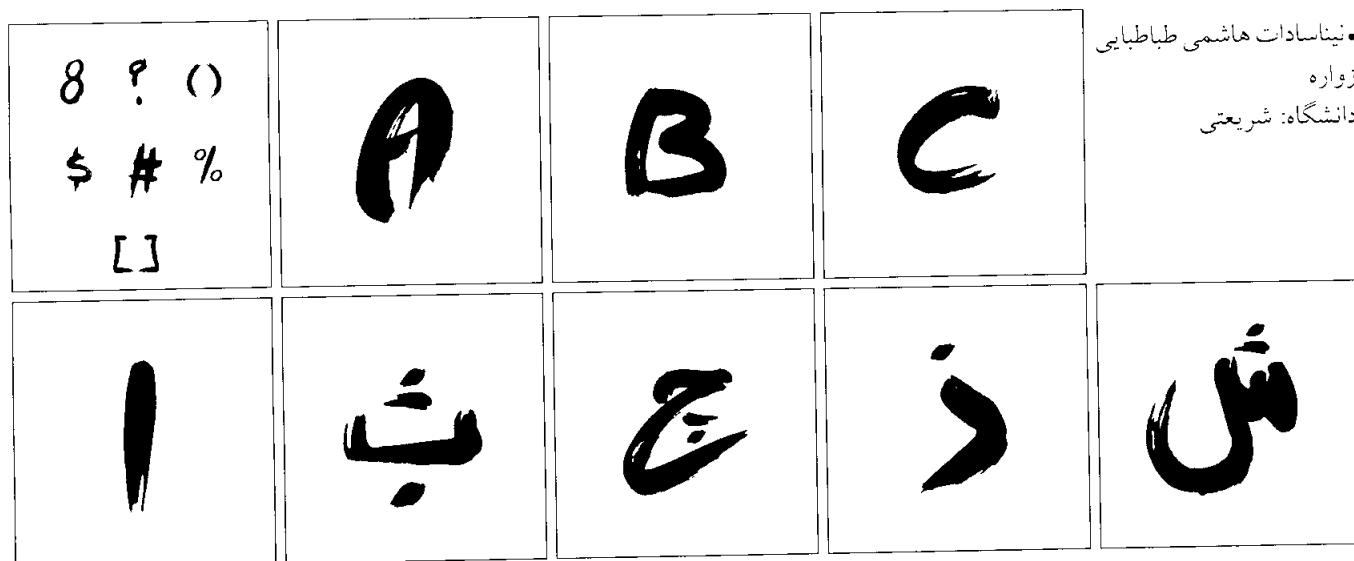
• محبوبه معالی
دانشگاه: شریعتی

• مریم نوحی زادر
دانشگاه: شریعتی

• نیناسادات هاشمی طباطبایی
زواره
دانشگاه: شریعتی

• فریمان طراحی
دانشگاه: شاهد

گرافیک	A	B	C	
ا	ب	ح	د	س

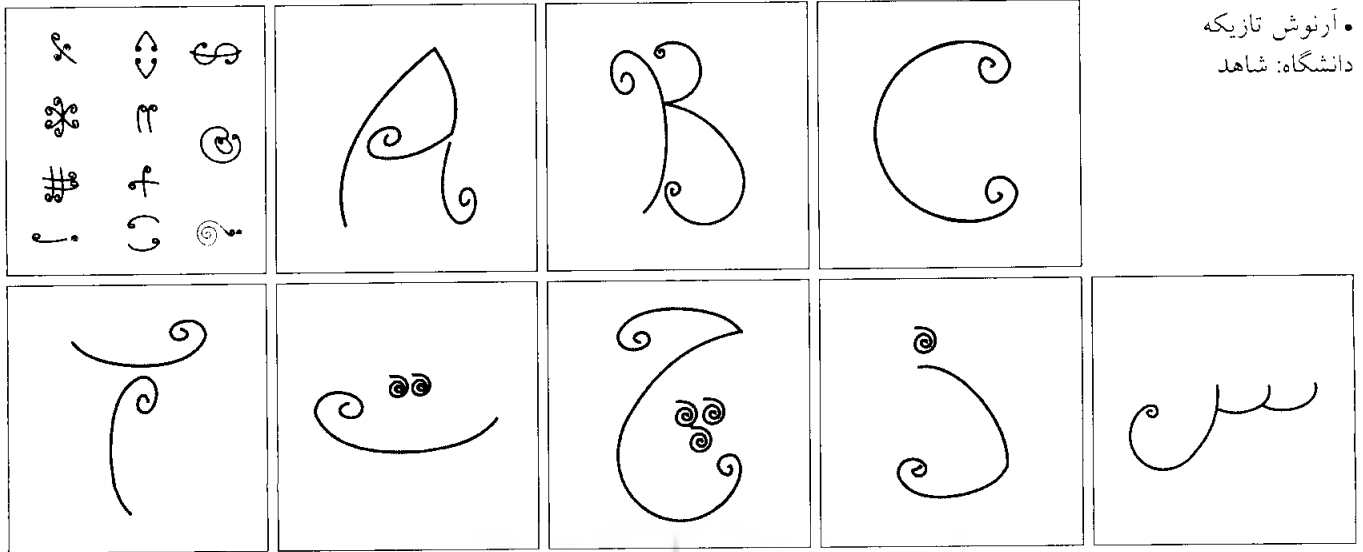
• ویدا محمدزاده
دانشگاه: شاهد

% { } # () + < > = 0	A	B	C	
آ	پ	ج	د	س

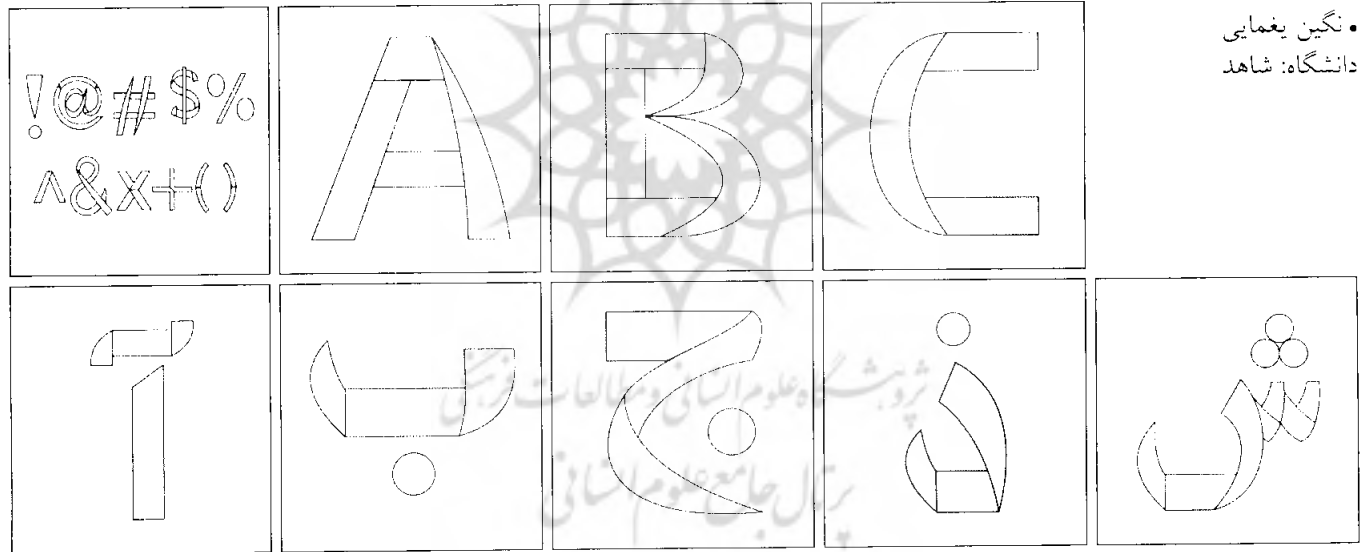
• زهره ریاحی
دانشگاه: شاهد

. = - + × ( ) # *	A	B	C	
آ	ب	ج	د	س

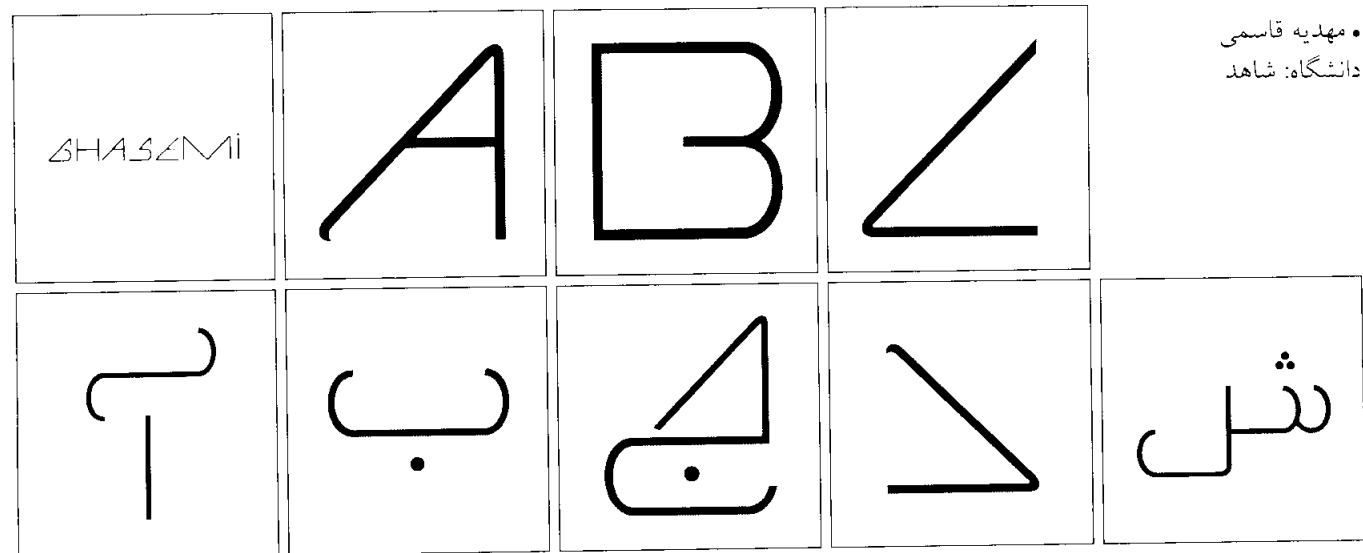
• آرنوش تازیکه
دانشگاه: شاهد

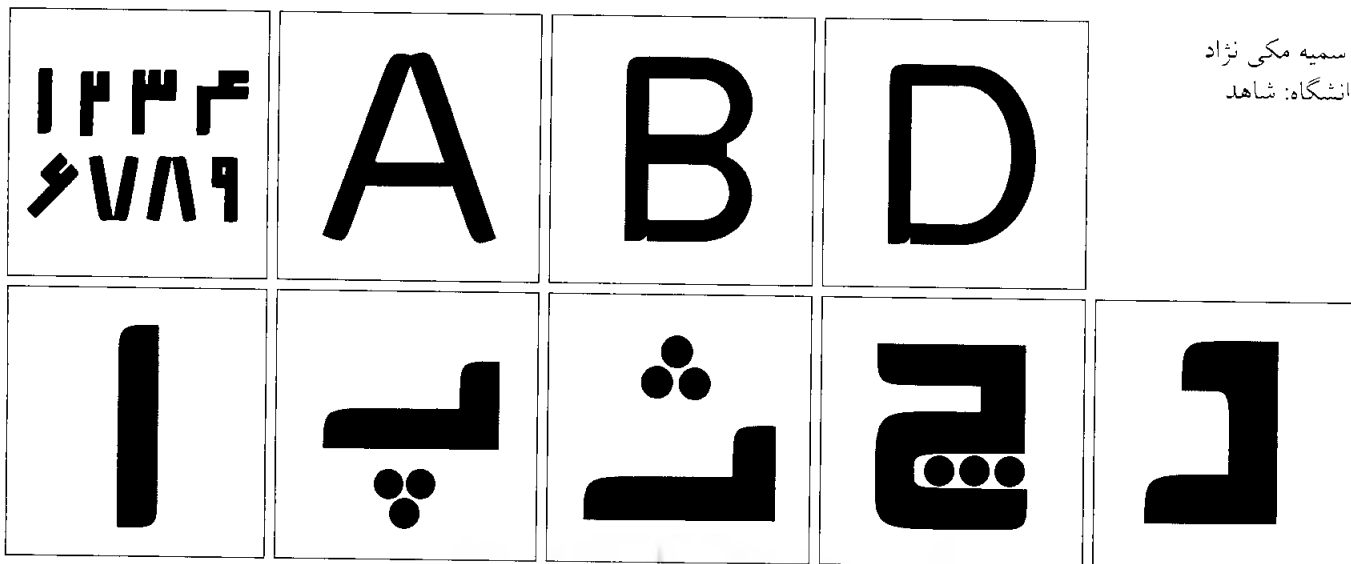
• نگین یغمایی
دانشگاه: شاهد

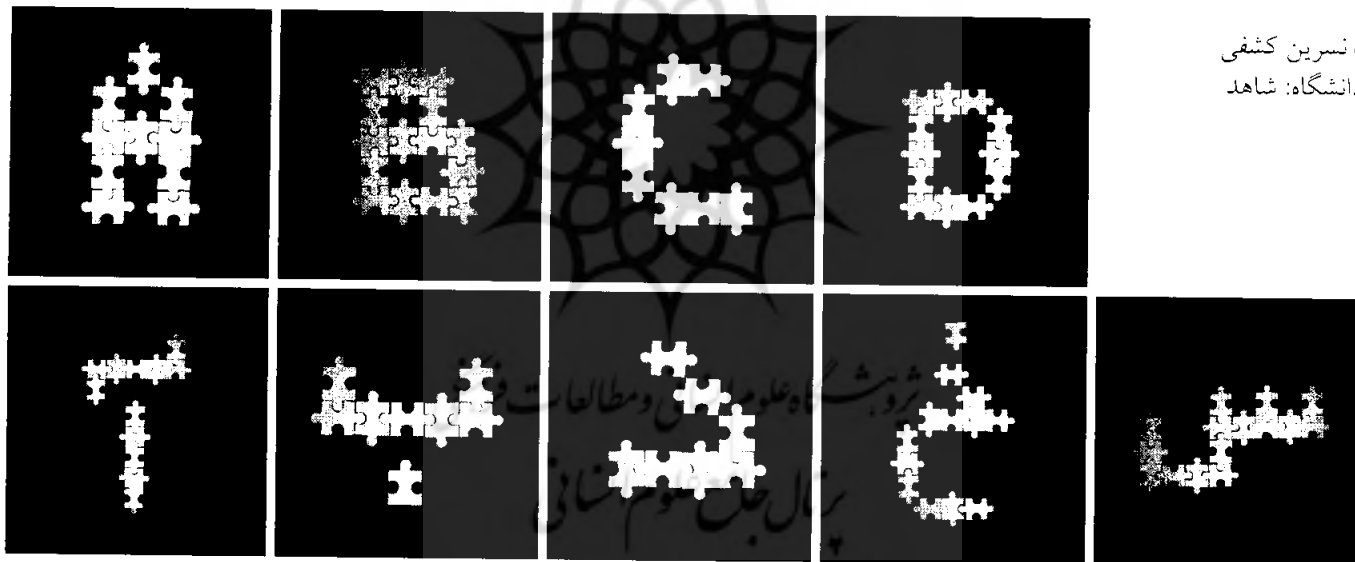
• مهدیه قاسمی
دانشگاه: شاهد

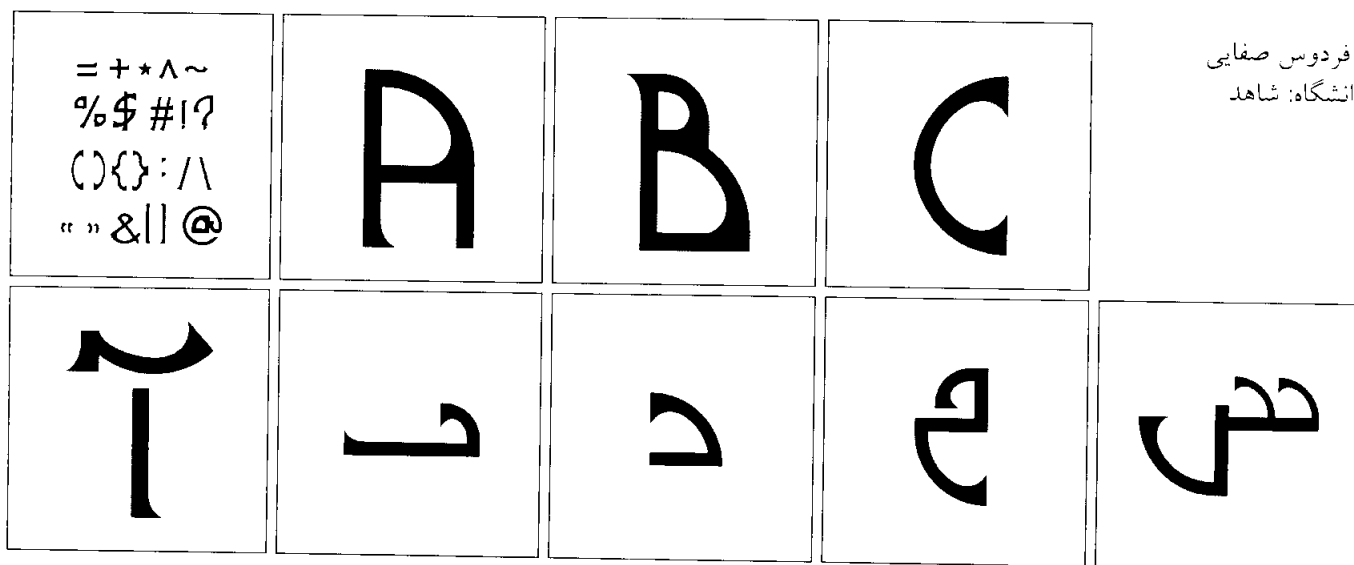
• سمیه مکی نژاد
دانشگاه: شاهد

• نسرین کشفی
دانشگاه: شاهد

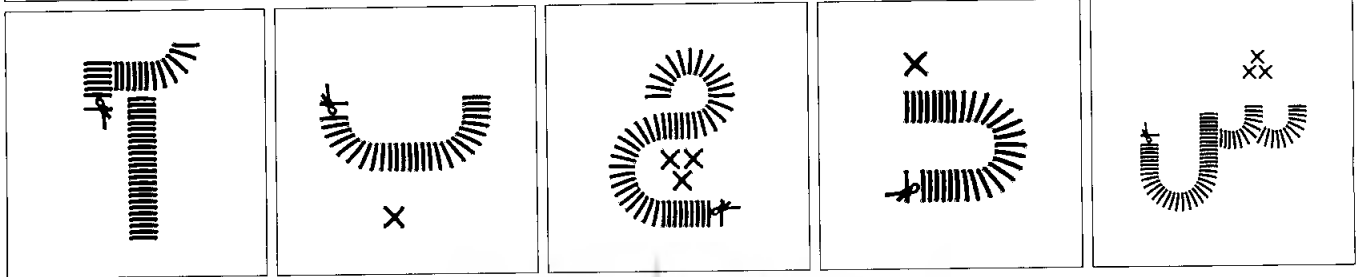
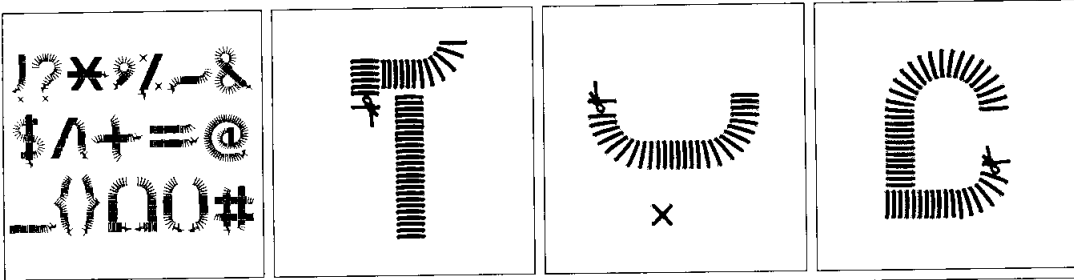

• فردوس صفایی
دانشگاه: شاهد

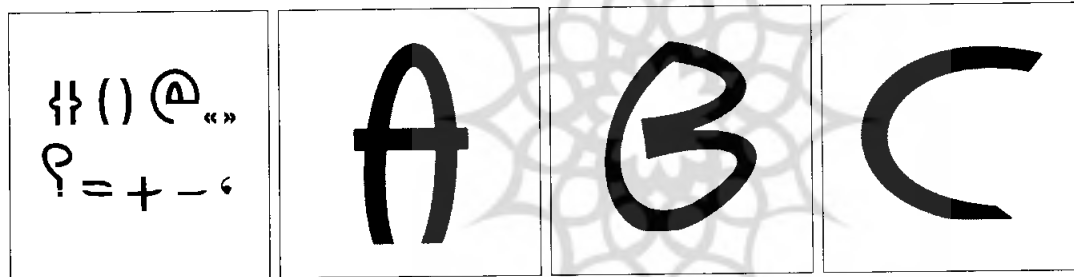

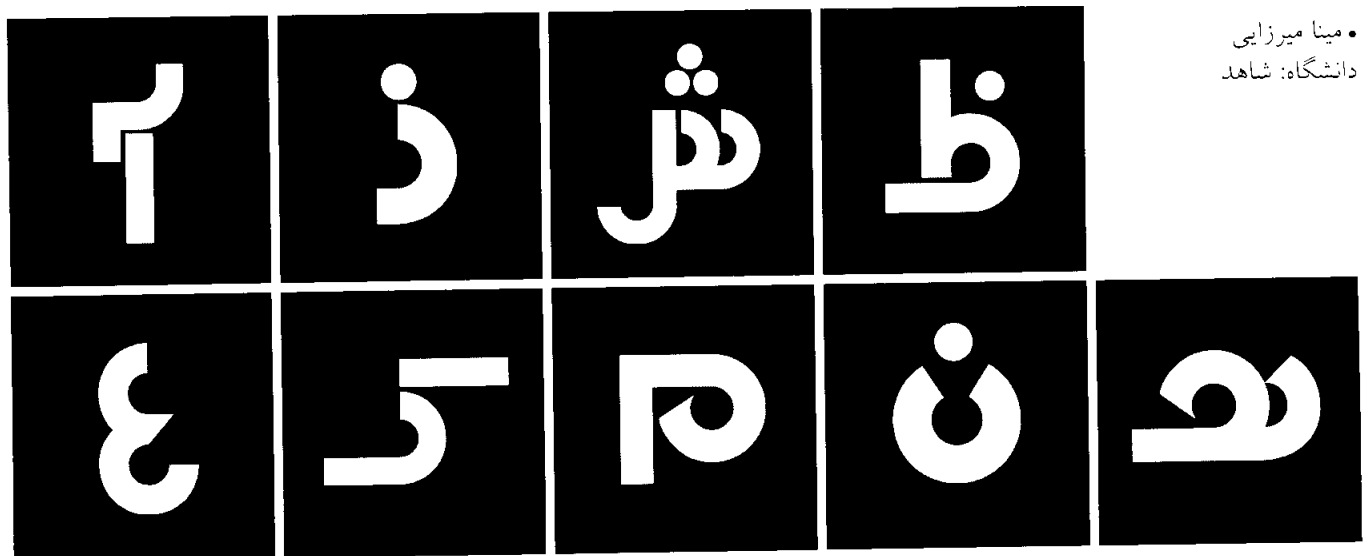
• اعظم کاظم پور
 دانشگاه: شاهد

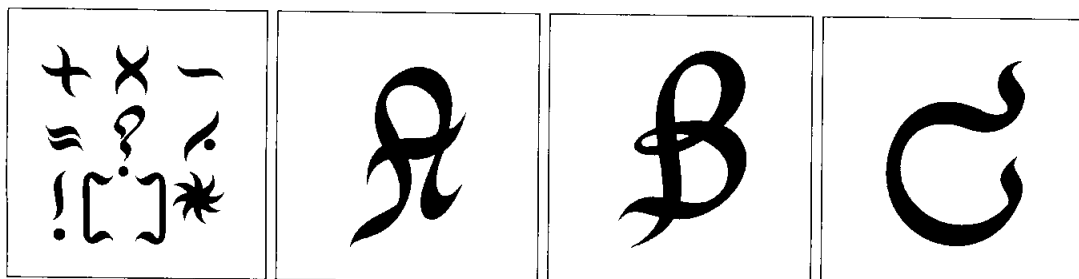
• مرضیه مهدی
 دانشگاه: شاهد

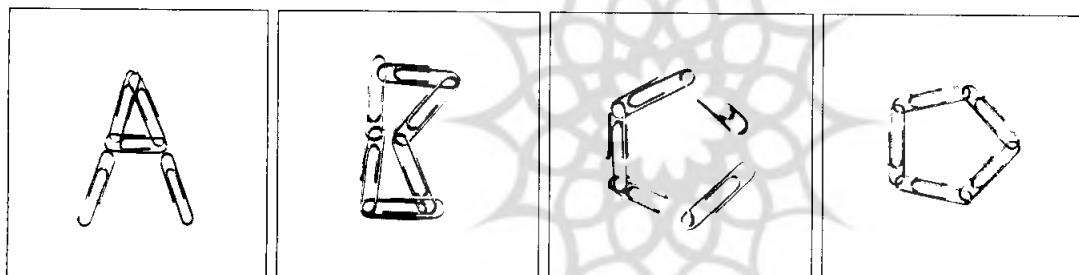
• مینا میرزایی
 دانشگاه: شاهد

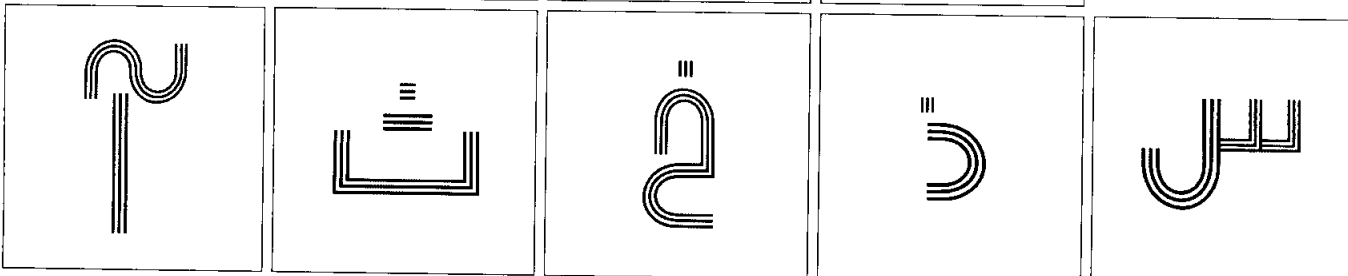
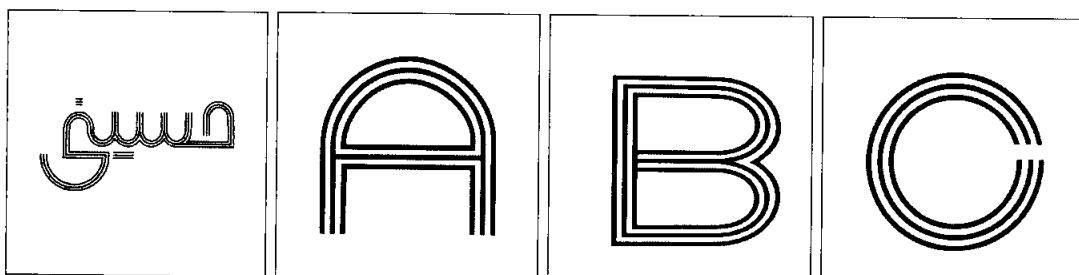
• زینب اسدی
دانشگاه: شاهد

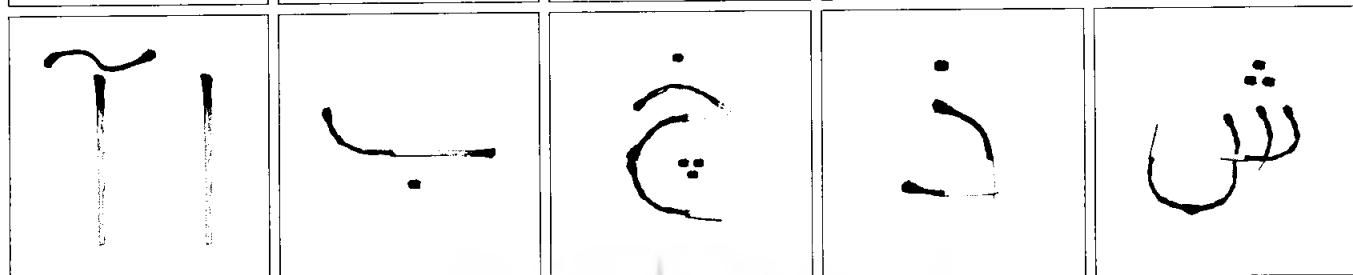
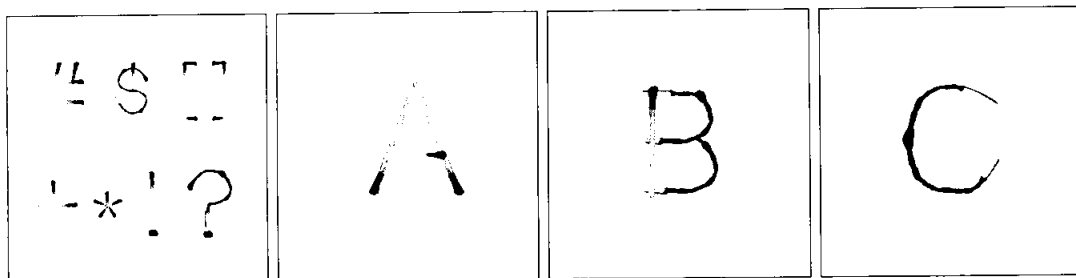
• مهرناز سراج
دانشگاه: شاهد

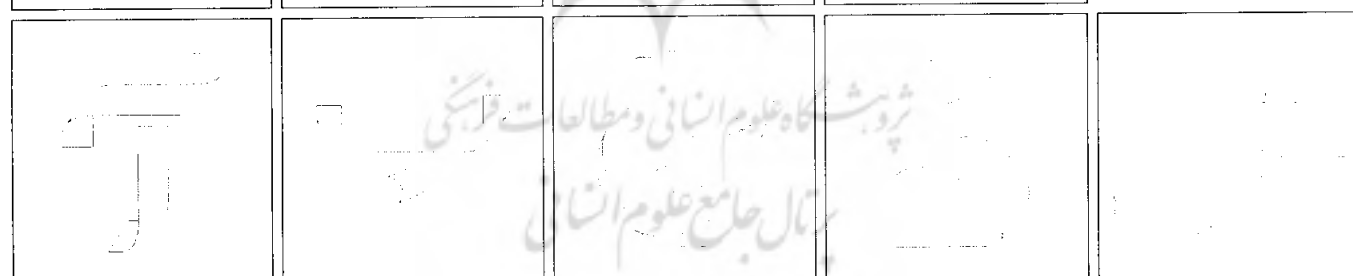
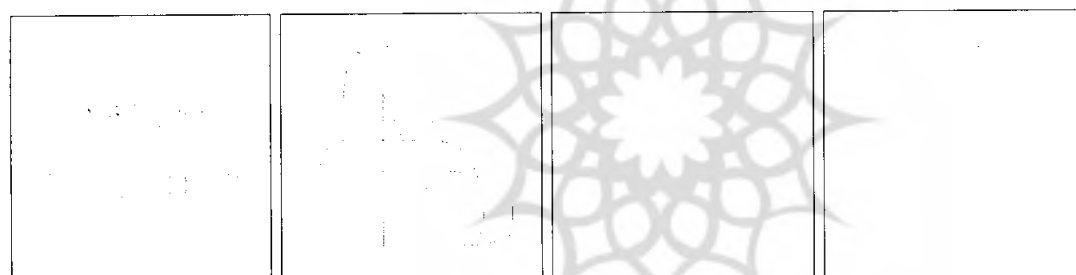
• نفیسه مهدی زاده حسینی
دانشگاه: شاهد

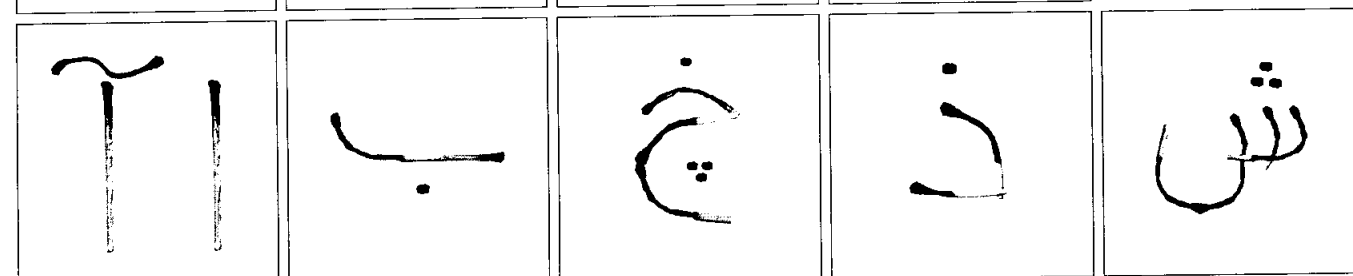
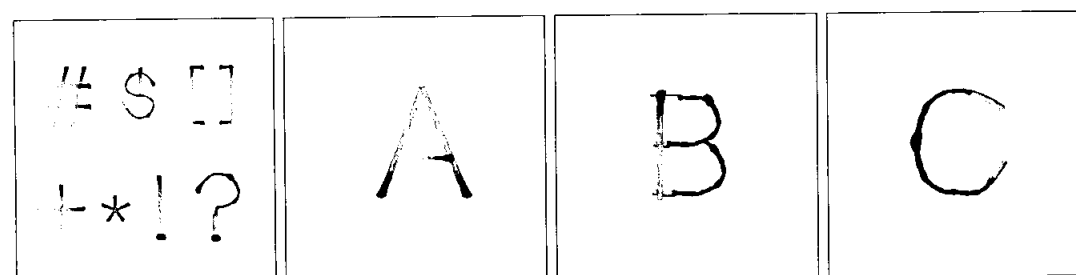
• فاطمه قربان
دانشگاه: شاهد

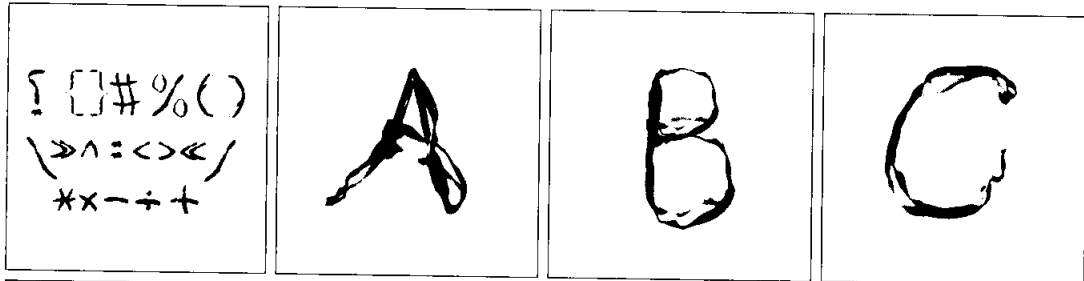
• مهسا عزیزی مقدم
دانشگاه: شاهد

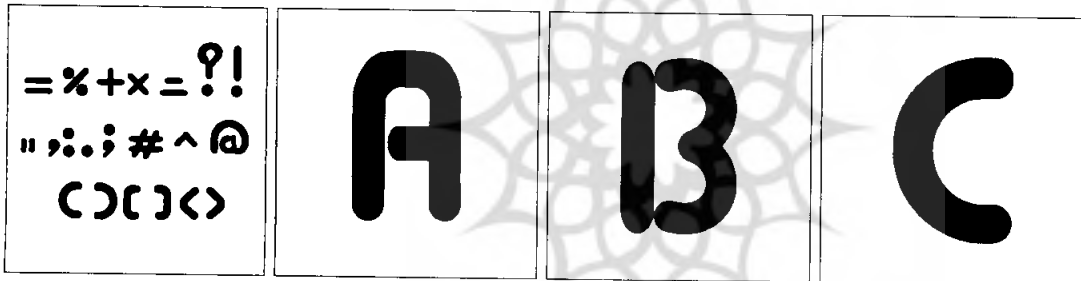
• فاطمه قربانعلی
دانشگاه: شاهد

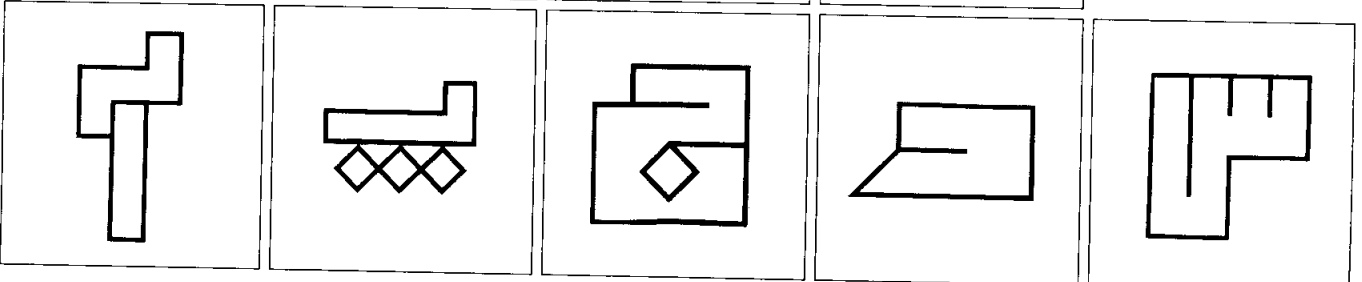
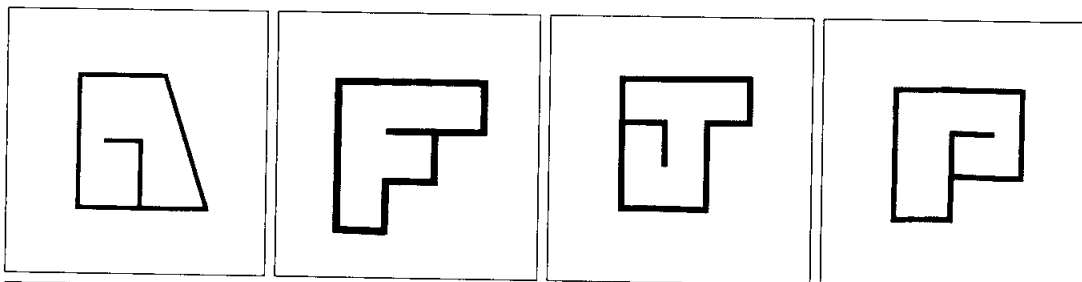
• منصوره پزشک زاده
دانشگاه: شاهد

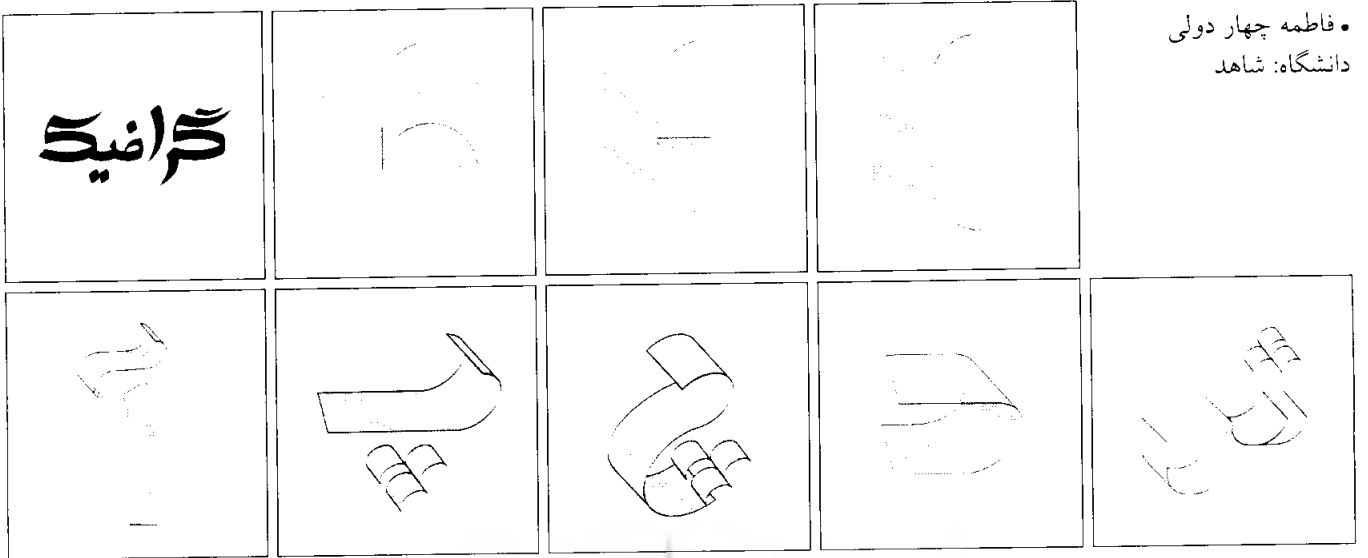
• نجمه ستوده
دانشگاه: شاهد

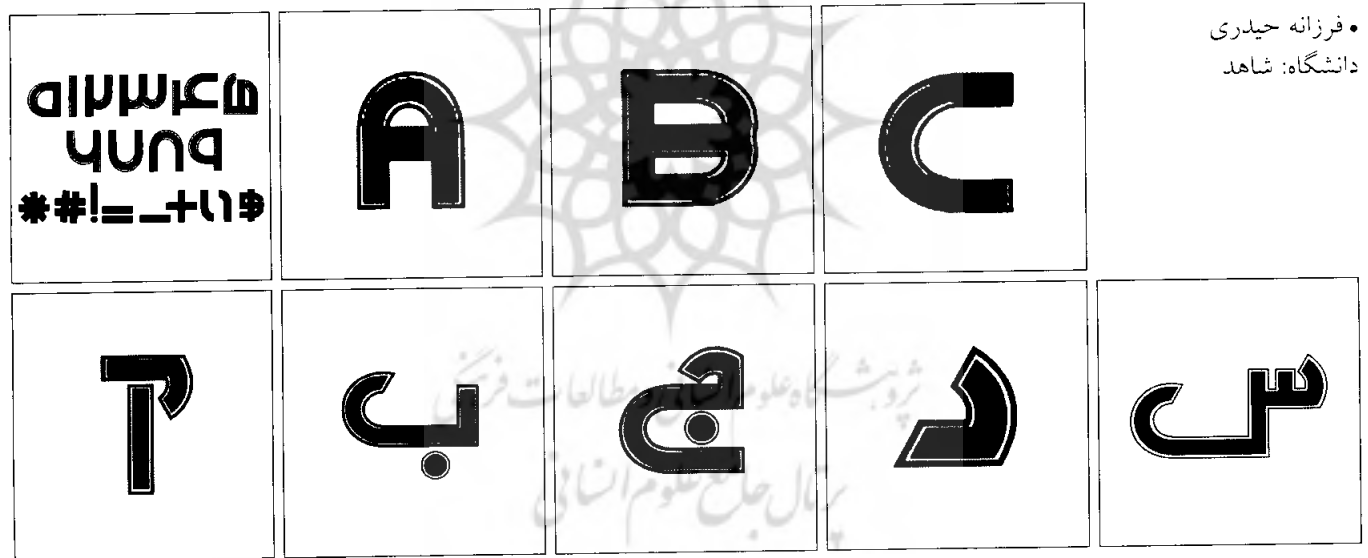
• طیبه مجردیان
دانشگاه: شاهد

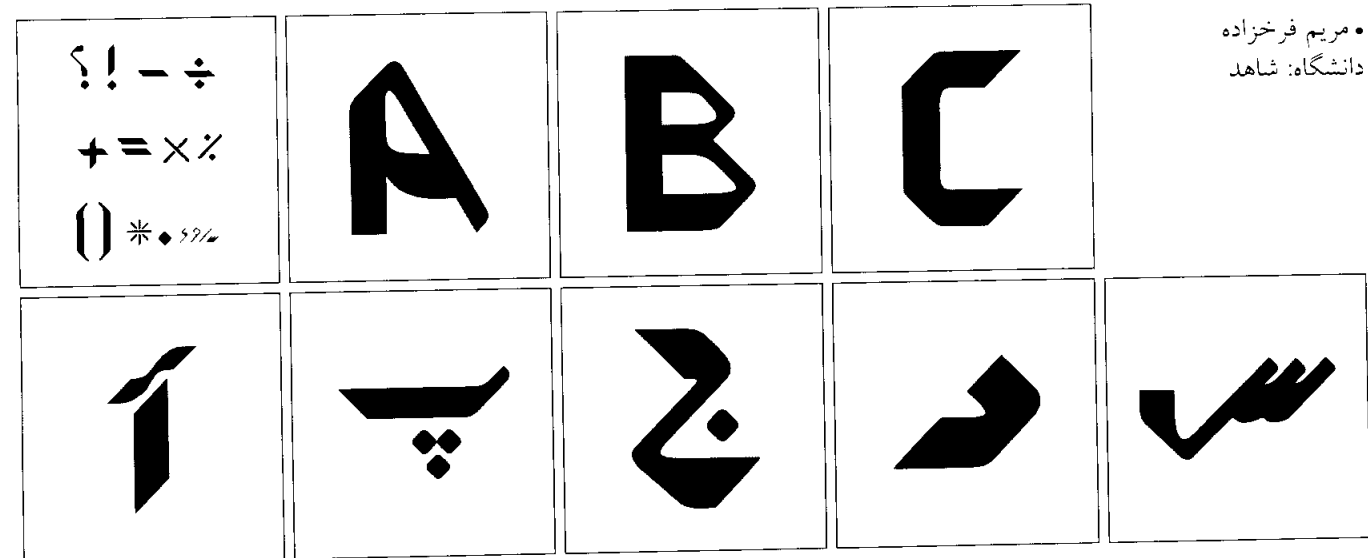
• فاطمه چهار دولی
دانشگاه: شاهد

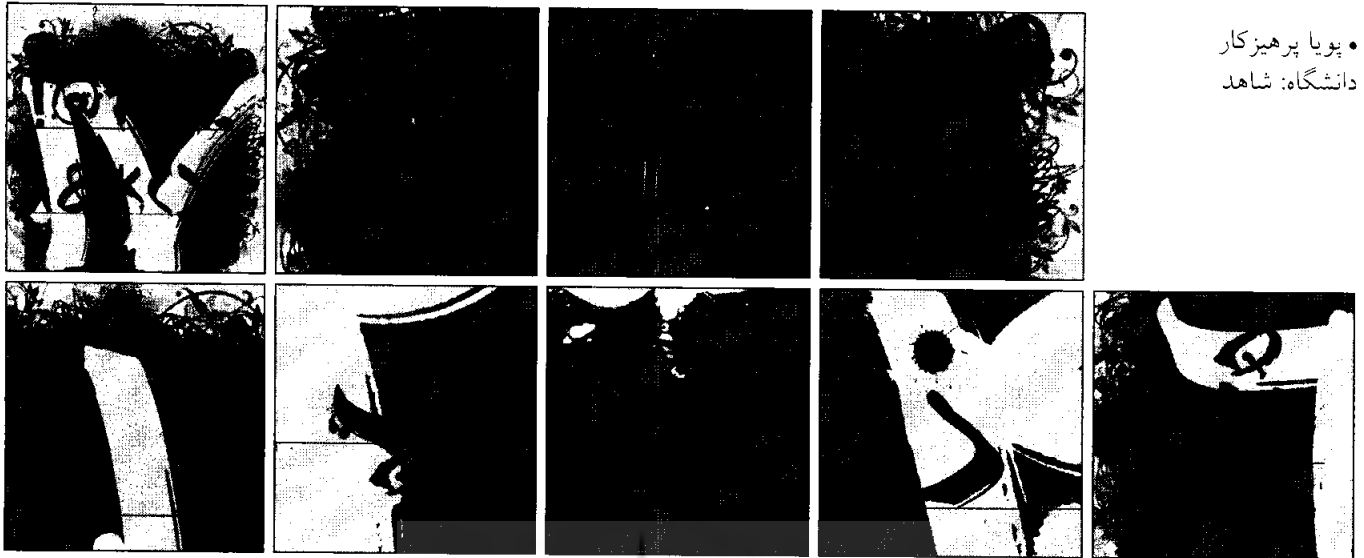
• فرزانه حیدری
دانشگاه: شاهد

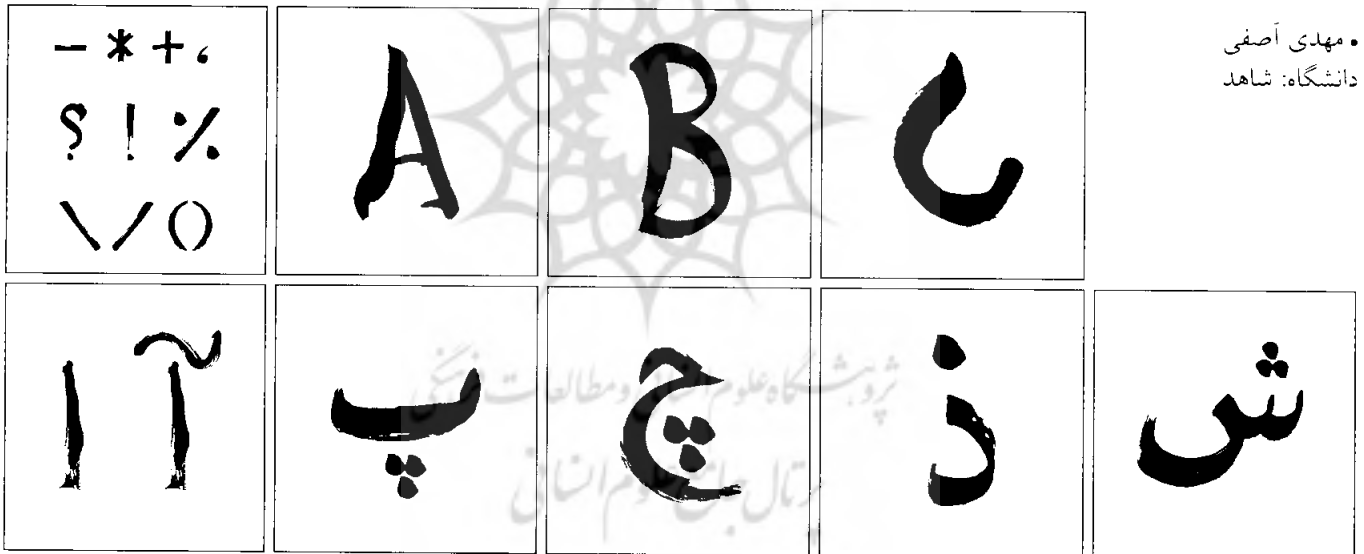
• مریم فرخزاده
دانشگاه: شاهد

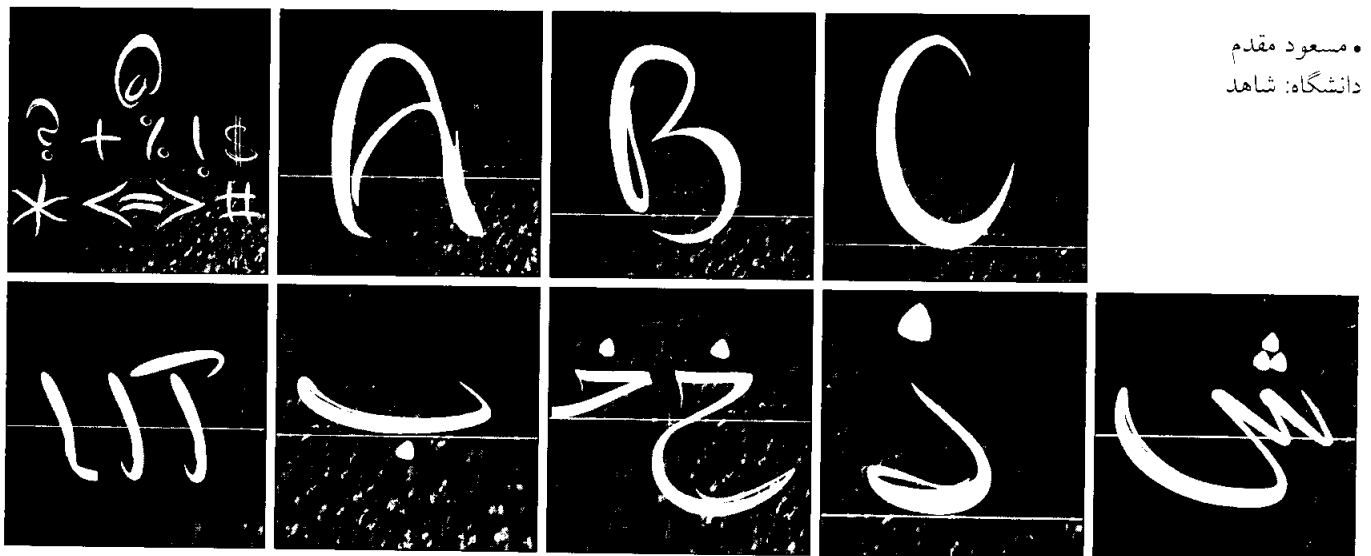
• پویا پرهیزکار
دانشگاه: شاهد

• مهدی آصفی
دانشگاه: شاهد

• مسعود مقدم
دانشگاه: شاهد

محسن سلیمانی

مدرس مدعو مؤسسه آموزش عالی دانشگاه سوره
گزارش ژوژمان خوشنویسی و طراحی حروف ۳، دانشجویان
کارشناسی ترم ۴

تصویرسازی باحروف

گزارش ژوژمان و طراحی حروف ۳

گرافیک در حوزه ارتباطات تصویری به حساب می‌آید، یعنی از جمله هنرهایی است که رابطه پیام و مخاطب از راه تصویر صورت می‌گیرد. ارتباطی که انسان‌ها همواره از طریق زبان و کلام برقرار می‌سازند، در اینجا به عهده‌ی تصویر است، جالب اینجاست که بعد از هزاران سال که فرآیند تکامل خط از هیرگلیف و خطوط تصویری به علایم قراردادی و حروف رسیده است، گرافیک، این پدیده مدرن، سعی دارد تا ما را به آنچه سال‌ها پیش داشته‌ایم بازگرداند و این به خاطر قابلیت‌های بیشتر زبان تصویر از کلام و ادبیات است.

اما بسیاری از احساسات و مفاهیم امکان مصور شدن را ندارند، بدین معنی که در موارد خیلی محدود و خاص نتوانسته است بدون کمک کلام، پیامی را انتقال دهد. هر چند این ناتوانی از ذات تصویر برمی‌آید گمان می‌رود که وجه دیگری هم وجود دارد و می‌تواند مجموعه رفتارها و طراحی‌هایی با حروف و کلمات صورت گیرد تا وجه تصویری نمایان‌تری یابند.

بنابراین می‌توان اثری خلق نمود که نوشتار آن را ثبت کرده و کیفیت ترکیب و احوال اثر به اعتبار نوشتار و حروف باشد، اما برای کمک کردن به درک هرچه بهتر و بیشتر مفاهیم نوشته و همچنین غنی و موثر کردن آنها رفتارهایی تصویری به وجود آورد و این امر میسر نمی‌شود مگر با شناخت و تلاش و تجربه طراحی حروف و نوشتار و فرآیندهای اثر بخش و عینی و محسوس کردن آنها به وسیله تصویر سازی حروف.

تصویرسازی با حروف می‌تواند با شکل‌ها و شیوه‌های مختلف ارائه شود و در ترکیب کلمات و نوشتار تحریک کننده، با ابهت و جدی ظاهر شود و جایی می‌تواند آسان و سهیل الوصول موضوع خود را به بیننده القا نماید.

برانگیزی و کنجکاوی مخاطب در جهت درک ظرفیت‌های بصری نوشتار راهکارهایی بودند که در ترم گذشته با دانشجویان کارشناسی

حضور در دانشگاه شاهد و توضیحاتی درباره‌ی اهمیت ارائه‌ی ژوژمان‌های دانشگاه

دانشگاه سوره با عنوان تصویرسازی حروف برگزار گردید.

در این دوره در ابتدا برای قدرت بخشیدن به تخیل دانشجویان و شناخت و درک بهتر فضای منفی و مثبت حروف فارسی و آشنایی هرچه بیشتر آنها با تایپ‌فیس‌های بهتر، تمرین‌هایی با عنوان ترکیب‌بندی کلمات داده شد و هر دانشجو متناسب با تایپ‌فیس انتخابی خود از قابلیت‌های بصری راه و روش ترکیب خاصی را برای خود برمی‌گزید. سپس برای کاربردی شدن این آثار و کسب نتیجه‌های ملموس، تمرینی تحت عنوان تقویم‌های نوشتاری یا حروفی را آزمودند که هر کدام می‌بایست در مورد چیدمان اعداد و حروف تقویم پیشنهاداتی ارائه می‌کرد که در ایجاد و انتقال احساس خاص، موثر باشند.

هر دانشجو متناسب با موضوع خود از یک سری فنون بصری بهره برده است. از آنجا که اجزای اولیه آثار گرافیک، هم مانند سایر هنرها، فرم و محتواست و این دو هرگز از هم جدا نیستند، ارتباط بصری صورت گرفته به شدت وابسته به محتویات یا به عبارتی معنی کلمه یا کلمات است. که در هر یک از گونه‌هایش به نوعی خاص جلوه گر می‌شود و می‌توان گفت اگر یک اثر نوشتاری در گرافیک به نحو شایسته و با شیوه‌های مناسب طراحی شده باشد معنای آن بلافاصله به ذهن منتقل می‌شود و برخلاف زبان، نیازی به رمزگشایی یا ترجمه کلمات ندارد.

در مرحله ای دیگر از دانشجویان به قصد همراه کردن فرم و محتوا خواسته شده که سه شعر را با فرم‌های حماسی، عاشقانه و ریتمیک یا موزون به معنای اخص در قالب پوستر به کار گیرند.

ناگفته نماند در این دوره مطالبی نظری در خصوص خوشنویسی ایرانی و جلوه‌های زیباشناسی آن و همچنین بکارگیری آنها در آثار گرافیک مطرح شد و دو جلسه با عنوان بداهه و نوشتار در آثار گرافیکی به صورت کارگاه عملی و نهایی شدن یک اثر طی این دو جلسه برگزار گردید ■

قرار بر این شد که دانشجویان هر یک درک و دریافت خود را از یک ترم درسی برای تقویت ایده تا اجرای آموزش‌های داده شده تهیه و ارائه نمایند. از بین دانشجویان آقای سلیمانی سه دانشجو دریافت خود را ارائه نمودند. به هر یک از دانشجویان یک صفحه جداگانه اختصاص داده شده است.

اسامی دانشجویان این دوره:

- ۱- علی حریریان
- ۲- عاطفه ردایی
- ۳- الهه دشتستان
- ۴- المیرا احمدی
- ۵- عرفان معصومی
- ۶- حامد ذوالقدر
- ۷- مانده رمضانیان
- ۸- مه رو صنوبر
- ۹- ملیحه ضیایی
- ۱۰- مستوره سمردی
- ۱۱- مهدی مغاری
- ۱۲- پویا اعتراضی
- ۱۳- سمیه جعفری
- ۱۴- زهرا فرج عصری
- ۱۵- زینب نیک رنجبر
- ۱۶- زهره عبدالله زاده
- ۱۷- عطیه صیرافیان
- ۱۸- آلاله صفی زاده
- ۱۹- نرگس حجازی

زینب نیک رنجبر

استاد راهنما: محسن سلیمانی

دانشگاه: سوره

خطوط فارسی از ابتدا دارای تقدس و زیبایی چشمگیر و درخور توجهی بوده است. اشراف به این خطوط و هنر ترکیب آنها، که زیبایی و خوانایی را همزمان در برگیرد، در ابتدا امری دشوار و نیازمند فکر و خلاقیت بسیار است تا به حریم حروف که از جایگاه والایی برخوردار می‌باشند، ناخواسته خدشه‌ای وارد نشود. ترکیب‌بندی حروف و کلمات فارسی به دلیل اتصالات بسیار، باعث دشواری و ترس از به هم ریختگی آن می‌شود، اما با تمرینات بسیار، شناخت خطوط و فونت‌های

سالم می‌توان به ترکیب‌بندی‌های منسجم، بدیع و زیبا دست یافت که این امر تا حدود زیادی در کار کلاسی استاد سلیمانی در دانشگاه سوره متجلی و نمایان شد. از اهداف کلی درس خوشنویسی و طراحی حروف ۳ در دانشگاه سوره می‌توان به دو بخش عمده اشاره کرد:

۱- آشنایی با فونت‌های سالم و نحوه ترکیب‌بندی حروف و کلمات

۲- استفاده از فونت‌ها و کلمات متعدد برای ایجاد بداهه و تصویرسازی

از موضوعات مهم آغازین طرح شده، آشنایی با فونت‌های سالم و برقراری ارتباط با کلمات و ترکیب‌بندی آنها در صفحه با اجرای اتودهای متنوع، در تبیین و آشنایی با آن بسیار مثمر ثمر بوده و در رشد خلاقیت هنرجو موثر می‌باشد. این امر موجب می‌شود تا نسبت به فونت و کلمات فارسی که در ابتدا ظاهراً از نظر ترکیب‌بندی دشوار به نظر می‌رسند، تسلط مناسب و اعتماد به نفس کافی حاصل گردد. همچنین در این مرحله تاکید در کار تک رنگ سیاه به دور از هر نوع زیباسازی و گمراه نمودن بیننده با رنگ‌های متنوع، موجب سهولت و واقع‌نگری در قضاوت در مورد ترکیب‌بندی صحیح اثر می‌شود.

پس از طی مرحله ابتدایی که هیچ‌گونه تغییر در فونت‌ها مجاز نبود. حالا در انجام تمرین‌های متعدد، امکان استفاده از تکنیک‌های پایه نظیر برش، حذف و اضافه و تغییر در اندازه‌های حروف و کلمات داده شد که نتیجه فعالیت‌ها منجر به بروز آثاری با ترکیب‌بندی‌های جدید، بدیع و زیبا گردید. ضمناً با ترکیب‌بندی‌های مختلف در صفحه مانند ایجاد فضایی غم‌انگیز با بار معنایی مثبت که از ترکیب‌بندی حروف و کلمات به صورت اریب از بالا به پایین و چپ به راست ایجاد می‌گردد آشنا شدیم (البته توجه به این نکته مهم است که تمامی این نکات نسبی بوده و دارای قاعده و قانون دائمی نمی‌باشد). به علاوه مطالعه و بررسی آثار طراحان گرافیک صاحب نام دنیا در ایجاد خلاقیت فردی و بروز ایده‌های نو در طی تمرینات بسیار موثر بوده است.

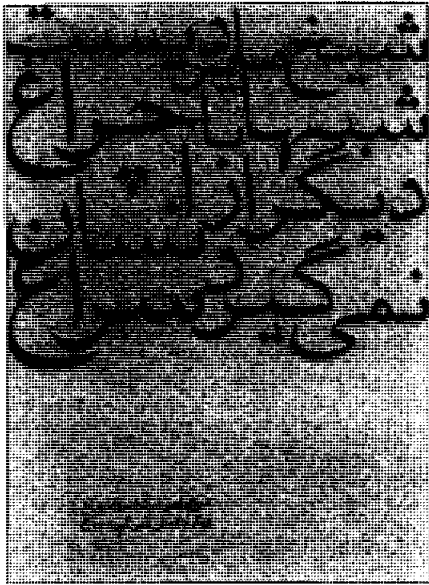
بعد از آشنایی با فونت‌های بی‌تزیین و نحوه بکارگیری آنها، که از جمله موارد موکد در

این تمرین‌ها بود، مرحله بعدی، طراحی تقویم همراه با جزئیات لازم آغاز گردید. با توجه به مهارت‌های به دست آمده قبلی و مطالعه و بررسی اصول لازم در طراحی تقویم به طراحی و تصویرسازی یک فصل یا ماه از سال، بدون استفاده از هر گونه تصویر و فقط با استفاده از کلمات و حروف ملزم شدیم، بطوری که می‌بایست در یک نگاه نشان دهنده فصل یا ماه مشخصی از سال باشد. همچنین استفاده از تنوع رنگ‌ها در این مرحله مجاز بود.

مرحله پایانی بحث، تصویرسازی و ایجاد فضایی متناسب با استفاده از ابیات فارسی در قالب‌های مختلف شعری مانند غزل، مثنوی و حماسی بود. در اینجا حروف و فونت‌هایی که القاء‌کننده فضای مورد نظر بودند به کار گرفته شدند. بطور مثال در فضای شعر عاشقانه که غالباً یادآور غزلیات نغز و پرمحتوای حافظ است. فونت‌هایی مورد استفاده قرار می‌گرفت که قابلیت به نمایش در آوردن لطافت، زیبایی و در عین حال قداست غزل گونه را دارا باشد. بدیهی است فونت یا خط اصیل نستعلیق سرشار از این ویژگی‌ها است.

در تمرینات خود در این زمینه، با استفاده از فونت نستعلیق و کلمه زیبای عشق سعی در بوجود آوردن فضایی عارفانه و لطیف از عشق انسان به خدا و تمنای وصال موجود خاکی در رسیدن به معبود خود را داشته‌ام که بدین منظور در ایجاد اثر از حروف کلمه عشق به صورت منفصل و جدا از هم (ع، ش، ق) استفاده نمودم. با آرایش این حروف، با توجه به ویژگی‌های مشترک آنان بخصوص برخورداری از منحنی‌های زیبا، ترکیب‌بندی مشترک آنان بخصوص برخورداری از منحنی‌های زیبا، ترکیب‌بندی متفاوتی از این کلمه خلق نمودم. استفاده از رنگ‌های محدود قرمز و سیاه، دیگر نگران‌کننده نبود. در افزودن سایر حروف با اندازه‌های کوچکتر در پایین صفحه با ویژگی‌های بصری نزدیک به کلمه عشق و تراکم آنها در مجاورت آن، تلاش در ارائه القاء نگاهی رو به بالا که نشان از تمایل عرفانی در مفهوم این کلمه دارد، بوده و نیز در صدد بوده‌ام که قداست و ظرافت خط نستعلیق را در این اثر به نمایش بگذارم ■

بشمار می‌آید.

من با اندکی مطالعه درباره این مراسم بیشترین جای بحث و اشاره را جوانان و مراسم ازدواج که در این میان رخ می‌داد، دیدم و سعی بر آن داشتم تا از حرکت رو به رشد و بالا رونده و زوج بودن و گره خوردن استفاده کنم تا بیانگر ویژگی جوانی باشد.

جشن سده: یکی از جشن‌های همگانی ایران که در آغاز شامگاه دهم بهمن ماه با افروختن هیزمی که مردم، از پگاه بر بام خانه خود یا بر بلندای کوهستان گردآورده‌اند، آغاز می‌شود. مردم نواحی مختلف در کنار شعله‌های آتش و با توجه به زبان و فرهنگ خود سرودها و ترانه‌های گوناگون را خوانده و آروزی رفتن سرما و آمدن گرما را می‌کنند.

من با در نظر گرفتن این نکته که مردم آرزوی رفتن سرما و آمدن گرما را داشتند از شعله‌های آتش برای نوشتار که همان کلمات مربوط به این آیین بود استفاده کردم.

پوستر با سه مفهوم شعر: انتخاب سه بیت شعر یا ۳ مصرع با مفهوم حماسی، مثنوی، غزل که با ترکیب‌بندی و استفاده از حروف و کلمات که در وهله نخست هر شخصی با دیدن این پوستر به مفهوم حماسی (جنگ)، مثنوی (عارفانه و تکرار)، و غزل (شاعرانه و عاشقانه) بودن آنها و در نگاه دوم به حروف و رنگ و نشانه‌های بصری، پی ببرد ■

از موارد مهم این بخش بود.

انتخاب ۳ ماه برای تقویم من از میان جشن‌هایی بود که در هر ماه از سال به عنوان مراسمی نمادین در دین زرتشت بود. به دلیل وجود مراسم سمبولیک و تصویری بسیار در این مذهب و آمیختگی آن با پیشینه فرهنگی هنری ایرانیان به عنوان نخستین آیین‌های یکتاپرستی، ایده‌های تصویری بسیاری را می‌توان برای کار در این زمینه یافت.

جشن تیرگان: این جشن در میان زرتشتیان دوره‌ای ده روزه دارد و از روز سیزدهم تیر شروع می‌شود و به باد ایزد یعنی روز بیست و دوم پایان می‌یابد. در این جشن که برای آن اهمیت بسیاری قائل هستند، لباس و پوشاک نو می‌پوشند. زرتشتیان تیرگان را تیر و جشن می‌نامند. نقل و شیرینی و میوه و خوراکی‌های سنتی و ویژه می‌پزند. خواندن دو نیایش "خورشید نیایش" و "مهر نیایش" از اوستا را بسیار نیکو می‌دانند. "تیر" و "جشن" یکی از شادترین جشن‌های کهن ایرانی بوده، در این جشن بیش از همه بچه‌ها بهره می‌برند. با تارهای نخی و رنگینی که به میچ دست می‌بستند در کوزه‌ها و بامها می‌دیدند و ترانه می‌خواندند.

من از این نخهای رنگی که در آسمان رها بودند ایده گرفتم و با استفاده از کلماتی که بیانگر این جشن بود فضا سازی تقویم را انجام دادم.

مهرگان: عید جوانان و آینده سازان. روزهای ماه در ایران باستان نامهای خاص داشتند، از جمله روز شانزدهم هر ماه، مهر نام داشت. بنابراین "روز مهر" در ماه مهر مهمترین روز آیین‌های مهرگان بود. آیین‌های مهر (جشنهای مهرگان) پس از نوروز مهمترین عید ملی ایرانیان و جوانان و آینده سازان بوده است. نوروز با بهار و شکوفه و نوید و برکت آغاز می‌شد و مهرگان به دلیل پایان رسیدن کار جمع آوری محصول و آغاز شش ماهه شب‌های طولانی تر و سرما. به نظر بسیاری از مورخان، "مهرگان" آیین الزام ایرانیان به دوستی کردن و مهرورزی در به یکدیگر

زهرافرج عصری

استاد راهنما: محسن سلیمانی

دانشگاه: سوره

رژومان کلاسی درس خوشنویسی و طراحی حروف ۳ در ترم ۴ با استاد محسن سلیمانی در زمینه خوشنویسی بیشترین فعالیت، تئوری و در زمینه مفاهیم اصلی بود.

اما طراحی حروف به چند بخش آموزشی تقسیم شد.

۱- ترکیب بندی با پنج کلمه

۲- ترکیب بندی با پنج کلمه- بدون تغییر در اندازه و فونت

۳- ترکیب بندی با پنج کلمه- با تغییر در اندازه و فونت

۴- ساخت ۴ کاراکتر جدید در حروف الفبا

۵- بداهه سازی

۶- تقویم برای ۳ ماه از ۱۲ ماه سال

۷- پوستر با مضمون ۳ عنوان، حماسی، مثنوی، غزل

ترکیب بندی با ۵ کلمه: هدف، بداهه و تصویرسازی با حروف بود که در بخشهایی در تغییر فونت و سایز محدودیت داشتیم و در برخی آزاد بودیم. توجه به فضای منفی در کار و توجه به این که حروف فارسی نیز می‌توانند مانند حروف لاتین زیبایی و کاربرد داشته باشند.

ساخت کاراکتر: با استفاده از ترکیب حروف و با استفاده از ترکیب فونت‌ها به کاراکتر جدیدی رسیدیم که ویژگی حروف الفبا (خوانایی، سادگی، زیبایی) را دارا بودند.

بداهه سازی: با استفاده از یک کلمه یا جمله به نوشتن (خوشنویسی) با هر خط و وسیله‌ای پرداختیم. و در نهایت فضا سازی لازم را برای کار انجام دادیم.

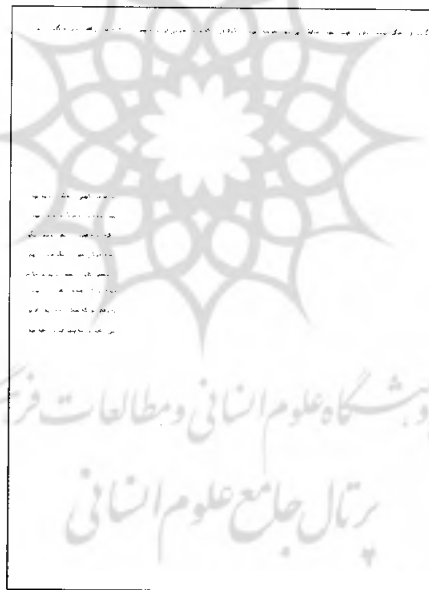
تقویم: انتخاب ۳ ماه از ۱۲ ماه سال برای ساخت تقویم که مهمترین نکته در این میان استفاده از حروف یا کلمات برای فضا سازی بود. محدودیت در نوشتار، اعداد و استفاده از رنگ مربوط به آن فصل سال برای نمایش ویژگیهای آن فصل و یونیفرم ثابت در ۳ کار

سمیه جعفری
استاد راهنما: محسن سلیمانی
دانشگاه: سوره

اهداف درس:

رسیدن به یک روش و اسلوب ضمنی برای موضوعی از پیش تعیین شده. برای رسیدن به توانایی در جهت طراحی حروف و تداعی حالات مختلف برای موضوعات متنوع مانند تمامی زمینه‌های هنری می‌بایست از دریچه‌ی تمرین و ممارست به مهارت مورد نظر دست یافت. ابتدا، با طرح‌هایی بدون پیش زمینه‌ی قبلی و به صورت بداهه شروع کردیم. نگاه اجمالی و کلی به مجموعه‌ی طرح‌های انجام شده، مسلماً قوانینی در مورد چینش حروف و فونت اتخاذ شده برای آنها بدست می‌دهد. به عنوان مثال: در مجموعه‌ی طرح‌ها، مصوتها و حروفی که به صورت ایستا و راست قامت هستند تداعی کننده‌ی ادبیات و مضامین حماسی می‌باشند؛ و تکرار یک حرف، تداعی کننده‌ی عرفان.

از آنجا طراحی در مورد مولانا با همین تفکر شکل گرفت، چرا که با بررسی مثنوی مولانا، تکرار حروف یا یک حرف خاص کاملاً تفکر مورد نظر القا می‌شود؛ حتی اگر شعر انتخاب شده از غزلیات وی باشد می‌دانیم که تکرار مورد نظر باز هم مشکلی به وجود نمی‌آورد؛ چرا که مولانا در نوع غزلیات خود با وزن‌های پرشور چیزی از نوع تکرار را القا می‌کند. نکته‌ی بعد اینکه صفحه و کمپوزسیون شکل گرفته حتماً و به طور یقین دریافت‌هایی به ما می‌دهد. به عنوان مثال؛ کمپوزسیون بالا رونده می‌تواند القا کننده‌ی عرفان شرقی و ایرانی باشد. همینطور نکته‌ی بعدی فونت اتخاذ شده برای حروف است. پیشینه‌ی خط‌های نسخ و ثلث باعث می‌شود که این فونت‌ها القاگر مسائل دینی باشند و در عوض خط نستعلیق ادبیات و مسائل عرفانی و شکسته نستعلیق القا کننده‌ی امور ماورائی. در مجموع به نظر می‌رسد آنچه عامل اصلی در تداعی احساس مورد نظر است ارتباط و برقراری زنجیره‌ی معنایی بین حروف می‌باشد

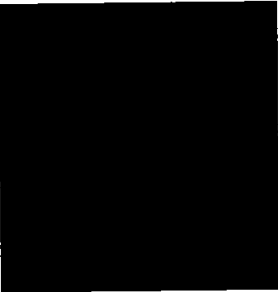
۲۲	۱۷۸	۲۰	۲
۱۵			
۲۹			
		۱۱	
	۱۰	۲۸	۲۱
		۲۷	۱۹
		۴	
		۳۰	
۲۶			
۱۲			
۱۸			
۱۴			
		۱۳	
		۹	
	جمعه		
	۳	۲۴	۲۳
		۷	
			سال
			۱۳۸۰

نیست در باور من جز الف قامت دوست
چه کنم حرف دگر یاد نداد استادم ■

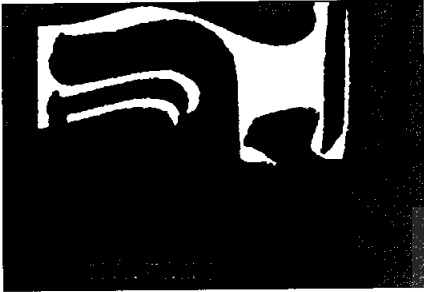
که بدون شک، در ایجاد این زنجیره‌ی معنایی پیشینه و تاریخچه‌ی حروف بی‌تأثیر نخواهد بود. به عنوان مثال حرف «الف» به چند دلیل ارتباط معنایی ایجاد می‌کند:

- ۱- قرار گرفتن در ابتدای الفبای حروف فارسی
- ۲- ایستایی و راست قامتی آن که در ادبیات عرفانی ما در کنار عناصر دیگر جایگاه ویژه‌ای دارد (تداعی کننده‌ی قد معشوق) تداعی کننده‌ی ذات و آغاز هر چیز است و از لحاظ زمانی آغاز جهان را رقم خواهد زد. مصداق این بیت حافظ که مستندی از تاریخچه‌ی حرف الف می‌تواند باشد

پونا اعترافی

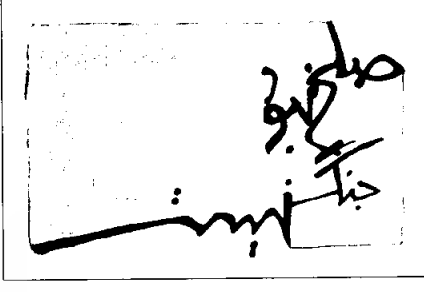
الیه دشتستان

الیه دشتستان

فاطمه معصومی

علی خربریان

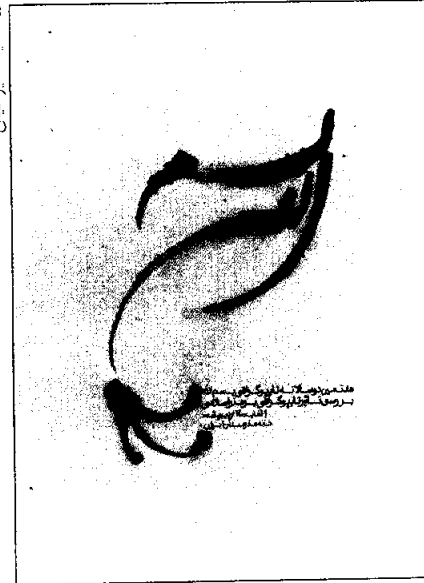
المیر احمدی

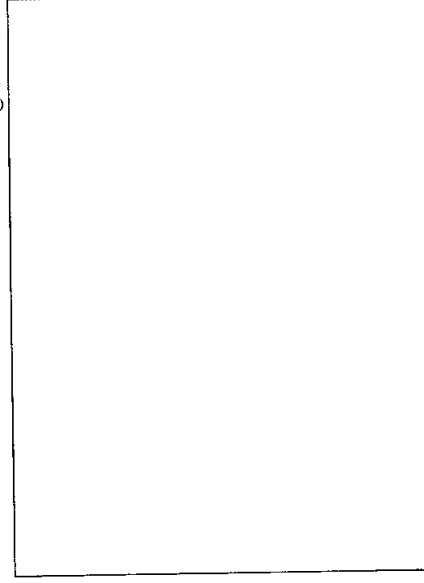
عرفان معصومی

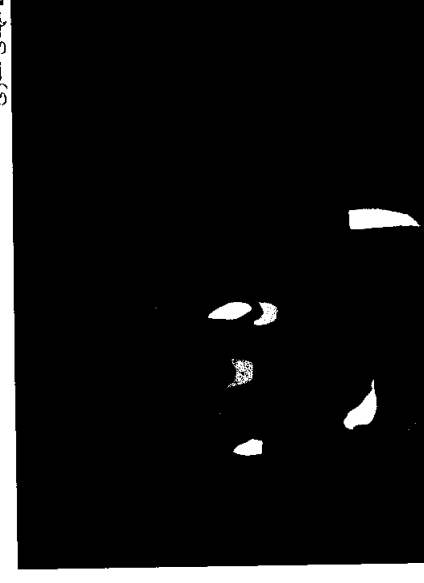
عطیه صبر افغان

ملیحه ضیائی

مهدی معناری

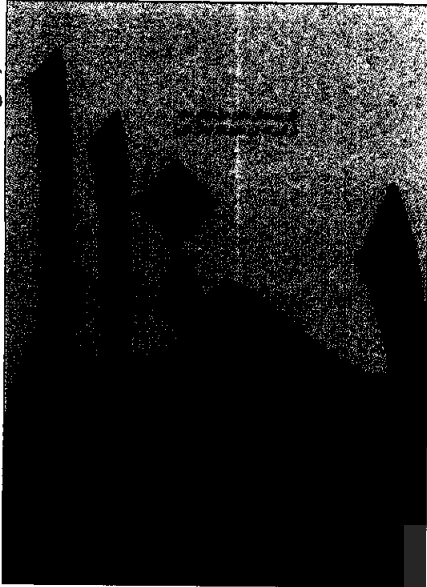

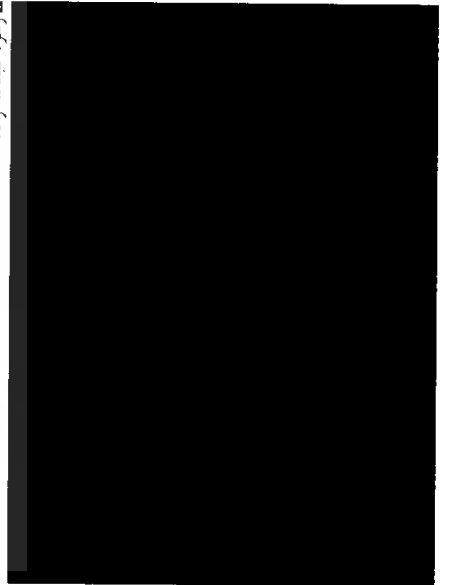
زهرا فرج عسری

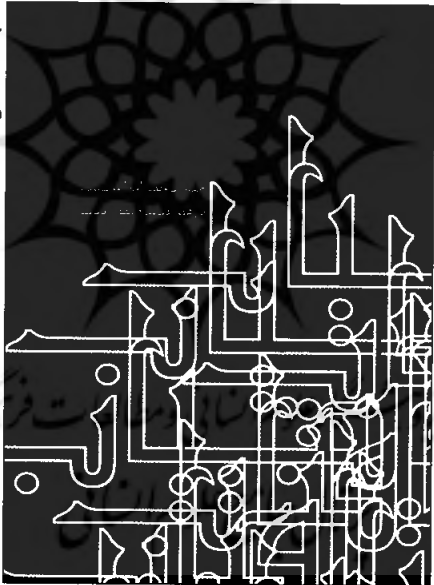
عاشقه رادانی

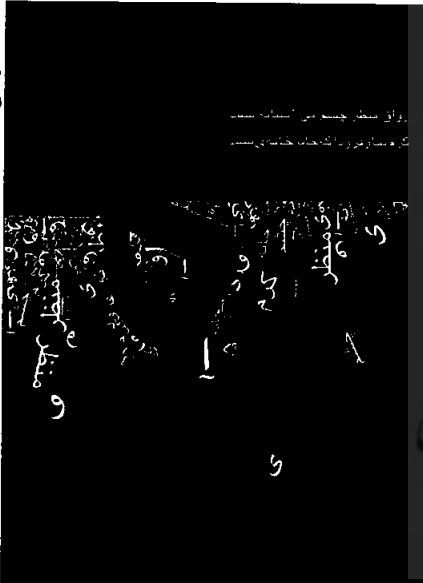
عاشقه رادانی

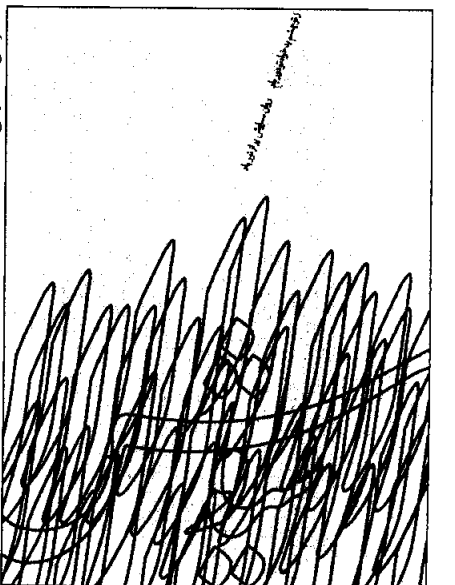
زهرا عبدالله زاده

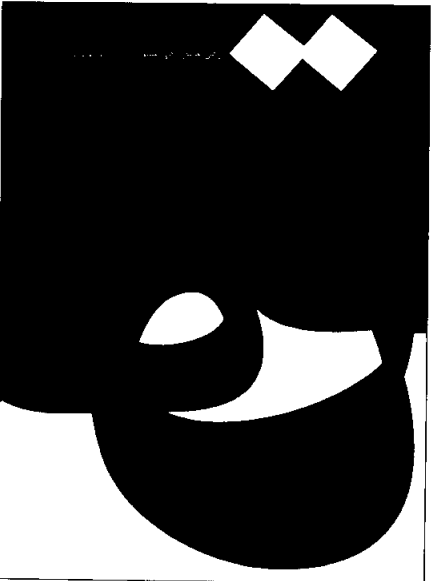
الهه دهقنستان

عاشقه رادانی

عرفان معصومی

امیرا احمدی

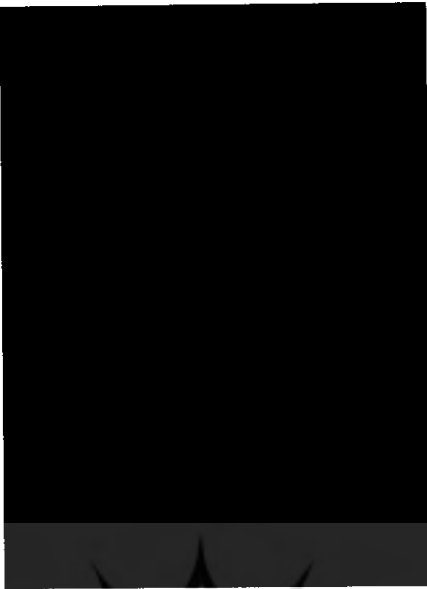

امیرا احمدی

خامد دولقدیر

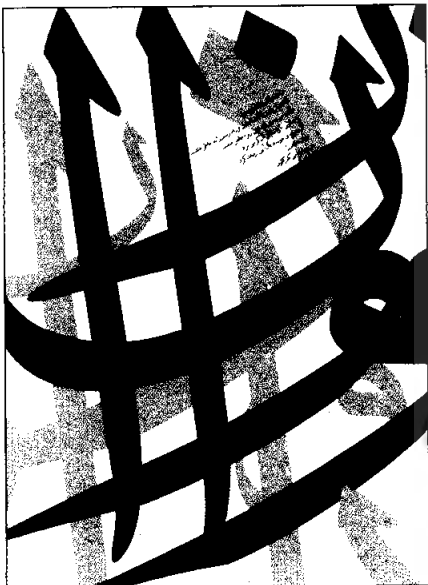
مانده رمضانیان

مه رو صنوبر

ملیحه ضیائی

ملیحه ضیائی

مستوره سرحدی

ادبیات و فلسفه
علمی و تحقیقاتی

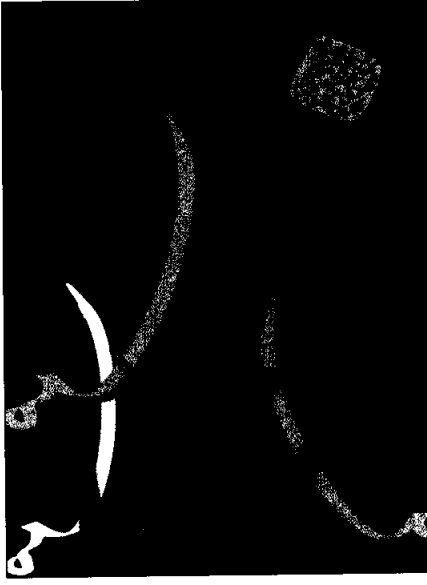
مستوره سرحدی

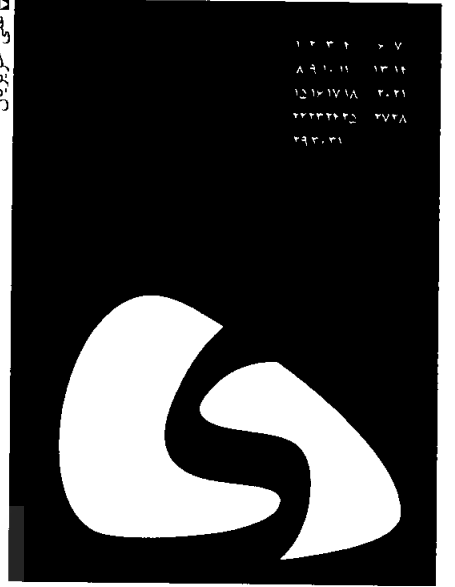

مهدی معاری

پونا اعتراضی

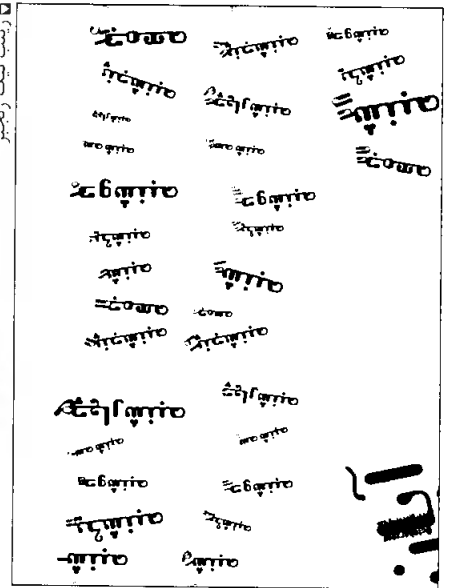
علی حریریان

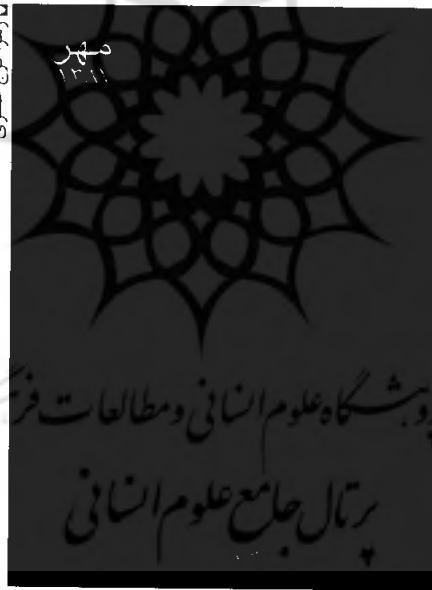
زینب نیک رنجبر

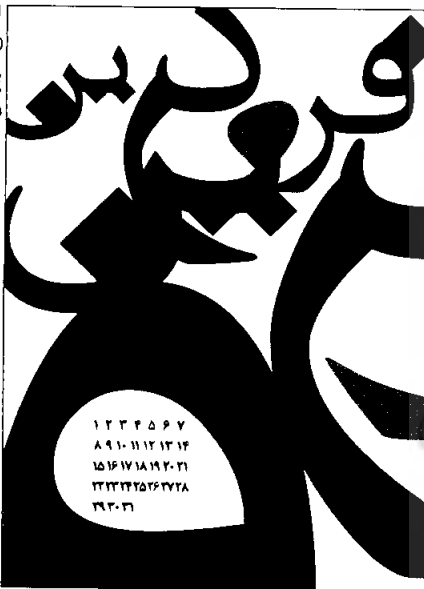
زینب نیک رنجبر

زینب نیک رنجبر

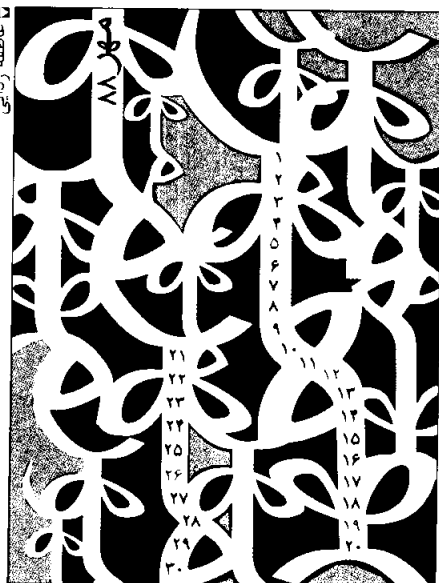
زهرا فرج عصری

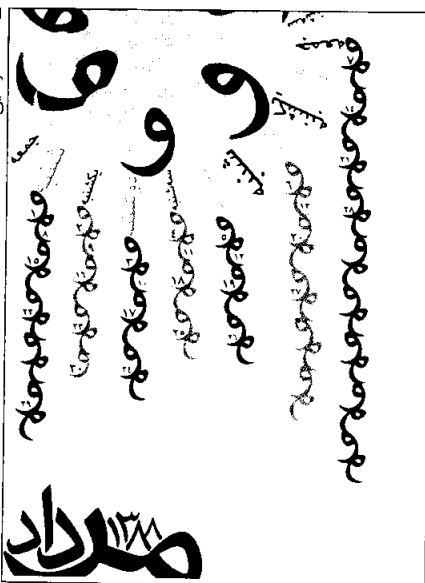
علی حریریان

عطیه صبراقیان

عاطفه رادایی

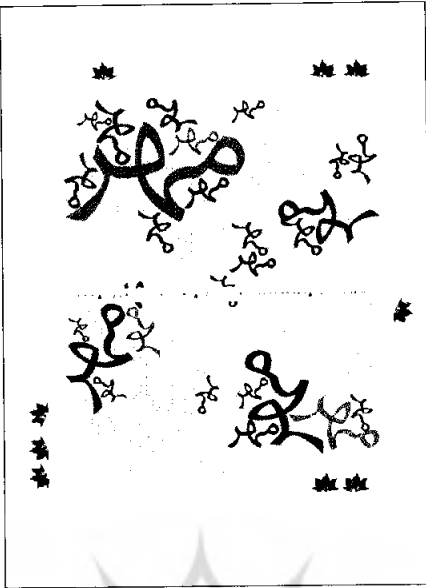

عاطفه رادایی

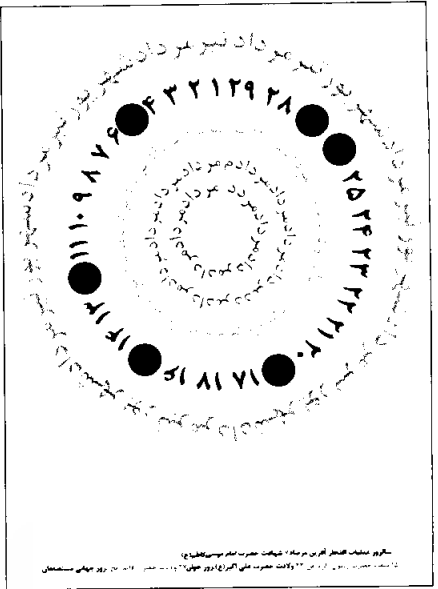
عظية صيرافيان

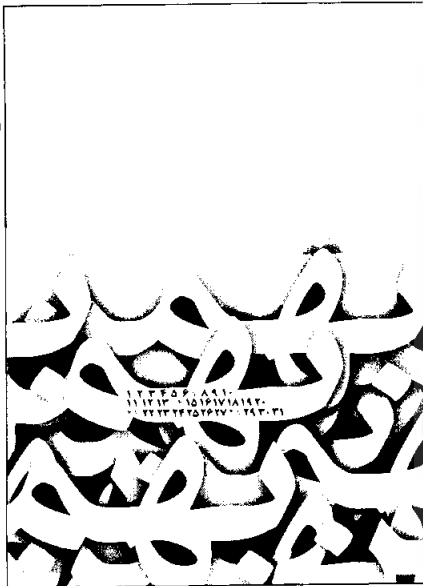
عظية صيرافيان

الميرزا احمدی

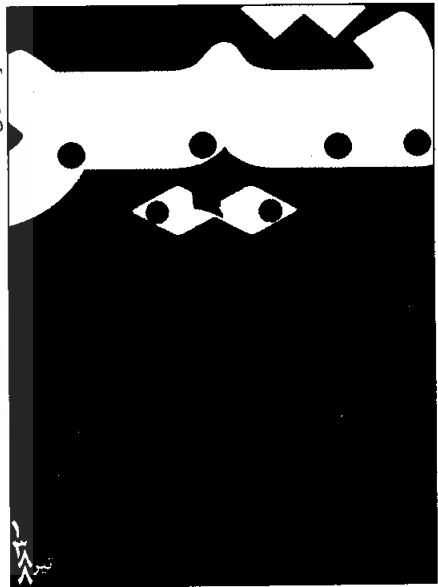
عرفان معصومی

عرفان معصومی

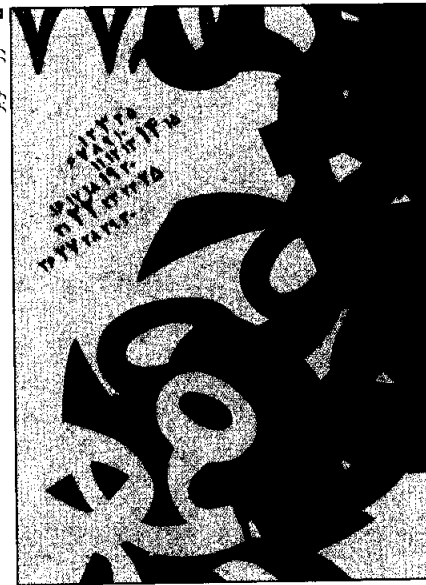
ماتده رمضانيان

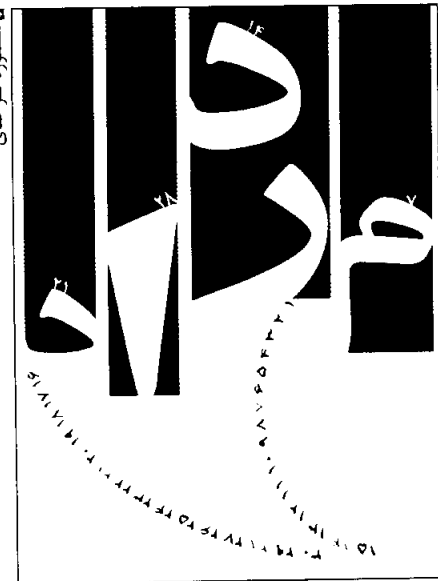
ماتده رمضانيان

مه رو صوبير

مستوره سر خدی

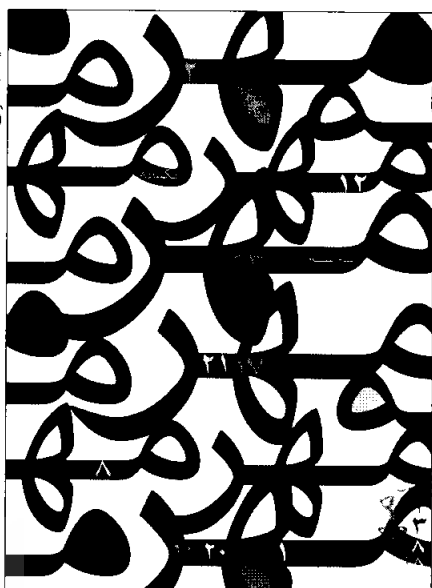
تأهیدی معاری

تأهیدی معاری

تأهیدی معاری

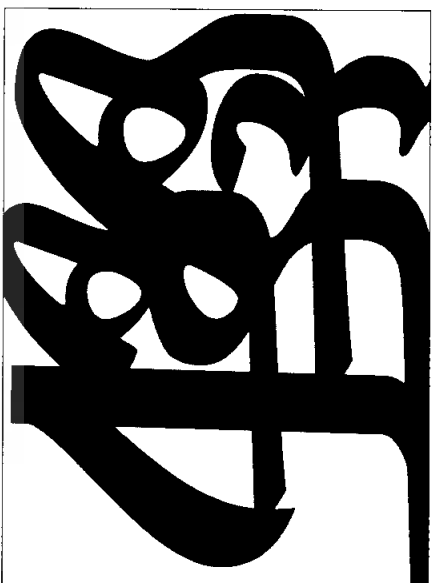
تأهیدی معاری

تأهیدی معاری

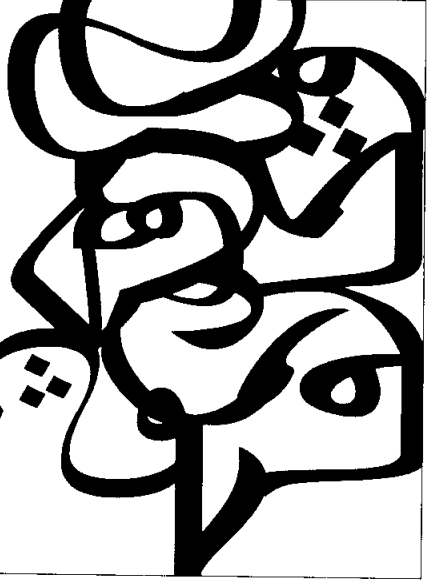
تأهیدی معاری

آله صفی زاده

آله صفی زاده

آله صفی زاده

تا اليه دنستان

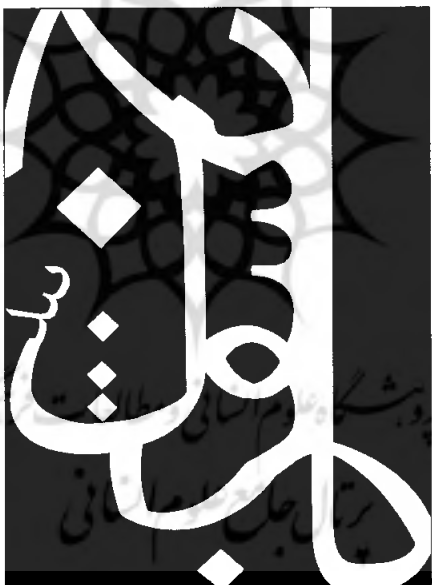
تا عرفان معصومی

تا مه رو تصویر

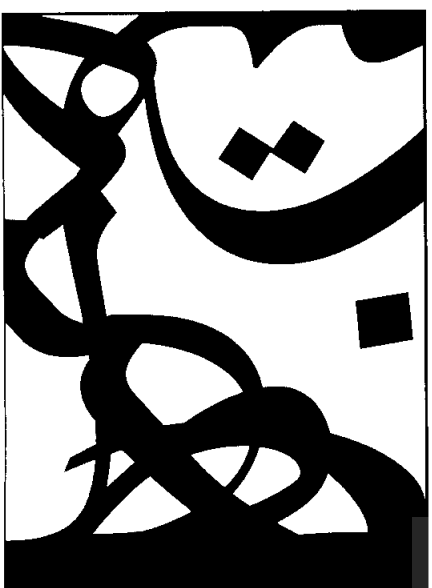
تا علی حریریان

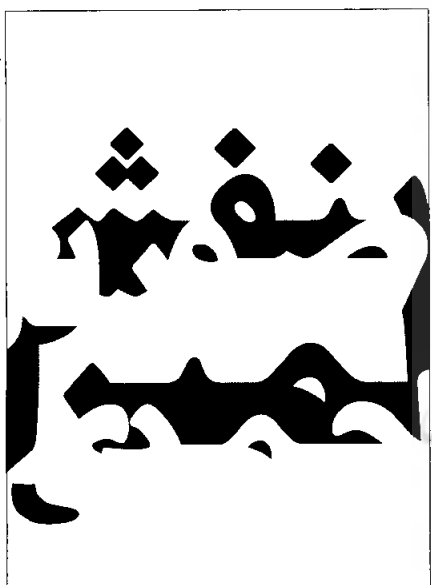
تا عرفان معصومی

تا مانده رمضانیان

تا الاله صفی زاده

تا المسیر احمدی

تا حامد ذوالقدر

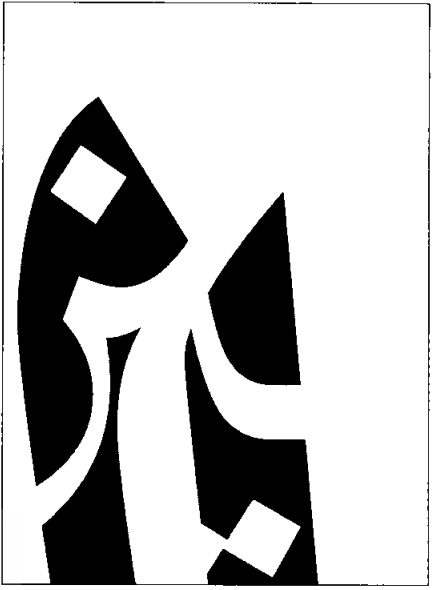
تا مه روز صوبور

تا ملیحه ضیائی

تا ملیحه ضیائی

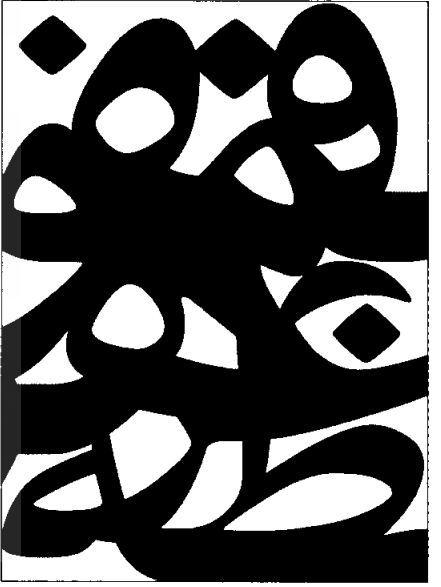
تا مستوره سرحدی

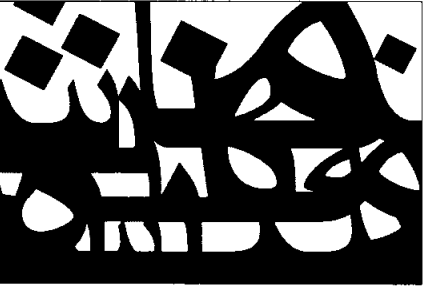
تا مهدی معاری

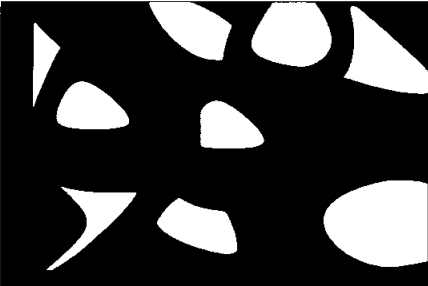
تا نرگس حجازی

تا نرگس حجازی

تا نرگس حجازی

تا پویا اعتمادی

